

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ”**

МЕЛІТОПОЛЬ -2019

ББК: 74.58
УДК: 378.147:811.161.2(076)
М 54

Рецензенти:

А. М. Поповський – доктор філологічних наук, професор Дніпровського державного університету внутрішніх справ

О. М. Максимець – к. філол. наук, доцент, завідувач кафедри українознавства Таврійського державного агротехнологічного університету;

М 54 Методичні рекомендації до курсу “Методика викладання української мови у ВНЗ”/ Уклад. канд. пед. наук І. В. Волкова, канд. філ. наук О. Ф. Мінкова – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 72 с.

У методичних рекомендаціях “Методика викладання української мови у ВНЗ” подані семінарські заняття та самостійна робота, а також термінологічний словник та літературу до курсу.

Пропоновані рекомендації мають допогти студентам набути практичних умінь і навичок підвищення ефективності навчального процесу на заняттях з методики викладання української мови у ВНЗ. Значну увагу приділено самостійним роботам, оскільки вони вимагають від студента творчого ставлення до вивчення української мови. Значна частина завдань може бути використана під час проходження студентами педагогічної практики.

Навчальне видання розраховане на студентів філологічних факультетів, а також вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл.

Затверджено на засіданні кафедри української мови МДПУ імені Богдана Хмельницького, протокол № 9 від 23.01.2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ТЕМАТИКА І ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	6
ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	46
ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	47
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	56
ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ	57
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ З ДИСЦИПЛІНИ “Методика викладання української мови у вищому навчальному закладі”	58
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ	60
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	61
ЛІТЕРАТУРА	65

ВСТУП

У час практичної реалізації конституційних засад української державності, становлення і розвитку системи національної освіти особливо актуальними є питання оновлення змісту, вдосконалення форм, методів і технології навчання української мови у вищому навчальному закладі.

У державній програмі “Освіта. Україна XXI століття” накреслено перспективу і стратегію розвитку освіти на найближчі роки, визначено курс на створення життєдайної системи безперервного навчання і виховання, забезпечення можливості постійного самовдосконалення й самореалізації особистості, формування інтелектуального потенціалу як вищої цінності нації.

Специфіка роботи у вузі потребує спеціальної методики, зумовленою науково-теоретичним рівнем програмового матеріалу, освітньою метою, своєрідним суб’єктом навчального процесу – здібним студентом.

У посібнику приділена увага питанням вдосконалення змісту вузівського курсу української мови в його синхронічному та діахронічному аспектах відповідно до сучасного рівня лінгвістичної науки; сучасним підходам до навчання мови; визначено особливості засвоєння лінгвістичної науки; сучасним підходам до навчання мови; визначено особливості засвоєння лінгвістичної теорії та формування комунікативних умінь і навичок.

Особливу увагу приділено опрацюванню системних відношень між мовними одиницями, розкриттю міжрівневих зв’язків мовної матерії; мови як системи систем і вдосконаленню зв’язного мовлення студентів.

У посібнику обґрунтовано теоретичні основи навчання: особливості заняття (семінару, практичного заняття, лабораторного заняття) розроблено технологію навчання, запропоновано підходи до професійної підготовки майбутніх викладачів вищого навчального закладу.

Окрім цього, охоплено найважливіші питання, пов’язані з вивченням мови у зміст і принципи побудови курсу, системний підхід до організації навчання, основні аспекти розвитку мовлення, особливості роботи над текстом професійної спрямованості.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Ступінь вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Ступінь вищої освіти: другий (магістерський)	Обов’язкова	
Блоків* – 1 у тому числі: курсова робота – навчальна практика -	Галузь знань 035.01 Філологія. Кваліфікація: Магістр філології за спеціалізацією «Українська мова і література». Викладач української мови і літератури.	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин -90		2-й	2-й
		Семестр	
Тижневих годин**- 4	Спеціальність_035.01 Філологія. Кваліфікація: Магістр філології за спеціалізацією «Українська мова і література». Викладач української мови і літератури. Освітня програма	3-й	3-й
		Лекції	
		24 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Навчальна практика**	
		год.	год.
		Самостійна робота	
42 год.	48 год.		
		Вид контролю (екзамен)	

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема. Зміст і побудова курсу методики викладання української мови у вищій школі.

Зміст

1. Методика викладання української мови у вищій школі як наука та її місце в системі наук.

2. Зміст і структура курсу «Методика викладання української мови у вищій школі».

3. Нові педагогічні технології вивчення сучасної української мови та методики її викладання у вищих навчальних закладах: технологія формування творчої особистості; технологія навчання як дослідження; технологія особистісно зорієнтованого навчання; технологія розвивального навчання.

4. Методи наукового дослідження: вивчення навчальної літератури з методики викладання мови та суміжних дисциплін, спостереження за навчально-виховним процесом, вивчення й узагальнення передового досвіду, педагогічний експеримент тощо. Застосування статистичних методів обробки одержаних результатів.

Основна література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. - К.: Либідь, 1998.- 557с.

2. Біляев О. Методика мови як наука // Дивослово. - 2002. -№ 11.-С. 20-50.

3. Волосова О. Культурно-освітня ситуація в країні й викладання української мови у вищій школі // Українська мова та література в школі. - 2005. - №6. - С. 36-39.

4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997. -376с.

5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті // Держава і освіта. - № 29. - 18 липня 2001р. - С.4-6.

6. Симоненко Т. Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів // Українська мова і література в школі. - 2006. №6.-С. 38-41.

7. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. К., 2003. -206с.

8. Остапенко Н. Лінгводидактичні компетентності як основа професійно-педагогічної діяльності майбутніх вчителів-філологів // Українська мова і література. - 2006. - № 4. - С. 44-48.

Додаткова література

1. Девдера М. Від антропоцентричної лінгводидактики // Диво-слово. - 1997. - №7. - С.62-64.

2. Ермоленко С. Формування комунікативної компетенції у лінгводидактиці // Українська мова і література. - 2007. - № 3. - С.43-47.
3. Корнетов Г.Б. Феномен освіти // Магістр. - 2001. - № 4.
4. Семенов О. Проблеми лінгвістичної підготовки вчителів словесників у педагогічному університеті // Українська мова література. - 2005. - № 4. - С.45-49.
5. Скуртатівський Л. До лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. - 1997. - №9. - С.52-53.
6. Стельмахович М. Етнопедагогічні основи методики у країн ської мови // Дивослово. - 1993. - № 5-6. - С.19-23.

Проблемні питання

1. Поміркуйте, з якою метою розглядаються такі питання: методика викладання української мови як наука та її місце в системі наук; передовий досвід та використання методичної спадщини минулого, наукові дослідження у галузі методики викладання української мови у вищій школі, методи наукового дослідження, застосування статистичних методів обробки одержаних даних?
2. Що важливіше для викладача - теоретична чи практична підготовка до майбутньої професії?
3. Чим відрізняються поняття «методика навчання мови» і «лінгводидактика»?
4. Як впливають суміжні дисципліни на методичну підготовку викладача-філолога?
5. У чому полягає сутність аксіологічного підходу до вивчення лінгводидактичних явищ?
6. Які особливості змісту та структури курсу «Методика вивчення української мови у вищій школі»?
7. Яке значення для практичної діяльності викладача мають праці лінгводидактів?
8. Назвіть найхарактерніші ознаки технології формування творчої особистості.

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Підготуйте письмову відповідь на запитання: як впливають вимоги, що ставляться суспільством перед вищою школою, на визначення методики викладання української мови як навчального курсу і на ті завдання, які вона повинна розв'язувати?

Завдання 2. Підготуйте повідомлення на тему «Перспективні дослідження на сучасному етапі розвитку методики викладання української мови у вищій школі».

На занятті

Завдання 3. Дайте письмові відповіді на запитання.

1. Які риси характеризують передовий педагогічний досвід (за матеріалами періодичних видань «Дивослово», «Українська мова і література в

школі», «Українська мова та література», «Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах»)?

2. Яке значення має передовий педагогічний досвід у подальшому вдосконаленні вищої школи і, зокрема, у вивченні сучасної української мови та методики навчання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах?

Завдання 4. Розкрийте зміст понять «досвід роботи викладача» і «передовий педагогічний досвід у вищій школі», ілюструючи відповіді прикладами.

Методичні настанови

Готуючись до практичного заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на наукову базу методики викладання української мови, вивчіть термінологію з теми. Важливою умовою опрацювання цієї теми є визначення й аналіз основних характеристик методики як науки. Конкретизуйте й охарактеризуйте зв'язки методики викладання української мови з іншими науками.

Методи дослідження -мають на меті одержання наукових даних про закономірності навчання української мови, ефективність навчальних матеріалів, що використовуються, способів і форм навчально-виховного процесу. Схарактеризуйте основні та допоміжні методи дослідження.

Практичне заняття № 2

Тема. Аналіз програм з лінгвістичних дисциплін у вищій школі.

Зміст

1. Основні завдання вивчення лінгвістичних дисциплін у вищій школі.
2. Зміст і структура курсів української мови на філологічних і нефілологічних факультетах.
3. Аналіз вузівських типових і робочих програм з української мови (за традиційним і модульним навчанням):
 - зміст, структура навчальної та робочої програм;
 - основні положення «Пояснювальної записки»;
 - принципи побудови традиційної та модульної програм;
 - наступність і перспективність у вивченні лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін у ВНЗ;
 - структура розділів програми;
 - співвідношення між теоретичними знаннями та практичними вміннями й навичками студентів.
4. Аналіз вузівських підручників і навчально-методичних посібників з сучасної української мови, ділової української мови, методики навчання української мови.
5. Складання анотації на навчальну програму, підручник, методичний посібник.

Основна література

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., Либідь, 1993. – 368с.
2. Волох О.Т., Чемерисов М.Т., Чернов Є.І. Сучасна українська літературна мова. – К.: Вища школа, 1989. – 350 с.
3. Доленко М.Т., Дацюк І.І., Кващук А.Г. Сучасна українська мова. – К.: Вища школа, 1987. – 350 с.
4. Єрмоленко С.І. Синтаксис простого речення у ВНЗ. Програма спецкурсу для філологічних факультетів педагогічних вищих навчальних закладів // Українська мова і література в школі. – 2004. – №3. – С 75-81.
5. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української мови. – К.: Вища школа, 1972.
6. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. – К.: Наукова думка, 1984. – 255 с.
7. Караман С. Спецкурс «Актуальні проблеми поглибленого вивчення української мови в гімназіях» // Дивослово. – 1997. – № 11. – С. 58-60.
8. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту (програма курсу для філологічних факультетів) // Дивослово. – 2006. – №11. – С 36-39.
9. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах / За ред. М. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2004. – 405 с.

10. Методика навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах (Програма для студентів спеціальності 7.010103 ПМСО Українська мова і література факультетів української філології педагогічних університетів та інститутів) / Укладачі: СО.Караман, М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2001. – 25 с.
11. Програма факультативу «Етимологія української мови» // Українська мова і література в школі. – С. 50-53.
12. Симоненко Т. Авторська програма спецкурсу «Дидактична текстологія» (програма для студентів філологічних факультетів) // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 2. – С 43-48.
13. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 1994. – 414 с.
14. Сучасна українська мова. Синтаксис: Підручник / За ред. О.Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.

Додаткова література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. – К.: Либідь, 1998. – 557с.
2. Бабич Н. Д. Психологічні умови викладання і вивчення української мови // Українська мова і література в школі. – 1990. – №8. – С. 26-31.
3. Мороз О. Г., Сластьонін В. О., Філіпенко Н. І. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація. Навчальний посібник. –К., 1997. – 168 с.
4. Концепція педагогічної освіти. – К.: Міносвіти України, 1998. – 20с.
5. Любашенко О. Українська мова як мова навчання та дисципліна у вищій школі // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 7. – С. 39-42.

Проблемні запитання

1. Які принципи лежать в основі побудови навчальних і робочих програм.
2. Поясніть реалізацію принципу цільового призначення інформаційного матеріалу в модульній програмі з ділової української мови, ілюструючи свою відповідь прикладами.
3. Як у модульних програмах з сучасної української мови реалізуються принцип зворотного зв'язку та принцип поєднання комплексних, інтегрованих і часткових дидактичних цілей?
4. Чи відповідає інтерпретація лінгвістичних відомостей у чинних вузівських підручниках сучасній парадигмі лінгвістичної науки? Обґрунтуйте свою думку (урахування здобутків психолінгвістики, соціолінгвістики, когнітивної лінгвістики тощо).
5. Відомо, що шкільна навчальна теорія розробляється на основі наукової, причому шкільна теорія не може досягнути коло знань у певній галузі повністю, а, отже, є її своєрідною проекцією, що здійснюється з урахуванням мети й завдань шкільної освіти, а також вікових особливостей учнів. Проілюструйте цю тезу конкретними прикладами.
6. Яким ви уявляєте собі підручник для філологічних факультетів вищих навчальних закладів нового покоління?

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Прочитайте типові програми з таких дисциплін: «Сучасна українська літературна мова», «Ділова українська мова», «Практичний курс української мови», «Основи культури та техніки мовлення», «Методика навчання української мови у загальноосвітніх навчальних закладах». Законспекуйте основні положення пояснювальної записки до них (одна програма за вибором магістранта).

Завдання 2. Складіть список підручників, рекомендованих студентам для обов'язкового та додаткового опрацювання однієї з дисциплін (за вибором магістранта).

На занятті

Завдання 1. Складіть анотацію на підручник з сучасної української літературної мови для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів.

Завдання 2. Користуючись типовим планом певної спеціальності, заповніть таблицю «Розподіл годин на вивчення мовознавчих дисциплін спеціальності на філологічному факультеті» (спеціальність за вибором магістранта).

№	Назва дисципліни	Кре- дити	Всього годин	З них аудиторних:		
				лекцій	практичних	самостійних

Методичні настанови

Вивчення української мови у вищому навчальному закладі спирається на досягнення мовознавчої науки, Закон про мови та Конституцію України, де законодавчо визнано українську мову державною.

Готуючись до заняття, детально вивчіть «Пояснювальну записку» до програми. Глибокого осмислення потребують поняття мета, завдання вузівського курсу української мови, вимоги щодо знань і вмінь студентів. Важливо зрозуміти, у чому полягають особливості кожної з програм (типової, робочої). Детально проаналізуйте зміст типової та робочої програм, звертаючи особливу увагу на структуру.

Курс сучасної української літературної мови у вищому навчальному закладі тісно пов'язаний з професійною підготовкою вчителя української мови і літератури та іноземних мов, вчителя початкової школи та вихователя дошкільних закладів, будь-якого спеціаліста-гуманітарія.

Завдання цього курсу - подати основні відомості про фонетичну систему, лексичний склад і граматичну будову сучасної української літературної мови, допомогти студентам опанувати її літературні норми.

Поняття «Сучасна українська літературна мова» слід розуміти як унормовану літературну форму загальнонародної української мови від часів І.П.Котляревського, Т.Г.Шевченка і до нашого часу. Лінгвістичну основу цього курсу становлять теоретичні питання української мови на сучасному етапі її розвитку.

Курс «Ділова українська мова» має на меті допомогти студентам вищих навчальних закладах вести документацію, грамотно й оперативно на сучасному рівні складати будь-які листи і документи. Службова документація охоплює всі сторони виробничої діяльності людини. Якість службового документа безпосередньо впливає на характер цієї діяльності та на її результати. Документи є візитною карткою, додатковою рекламою. Соціальна функція ділового мовлення (писемного й усного) дуже важлива: ділове мовлення обслуговує суспільні відносини людей, служить для взаємозв'язків у галузі політичних, економічних, соціальних і культурних відносин.

Основне завдання «Практичного курсу української мови» і полягає в тому, щоб допомогти студентам оволодіти нормами української літературної мови в її усній і писемній формах, ознайомити їх з тими науковими джерелами, до яких можна звертатися для постійного вдосконалення культури мовлення. Основну увагу на заняттях цієї дисципліни зосереджено на орфографічних, орфоепічних і пунктуаційних правилах. Крім того, розглядаються особливості відмінювання і правопису змінюваних частин мови.

«Основи культури та техніки мовлення» - навчальна дисципліна, курс, який викладається педагогічному факультеті. Прийнято вважати, що коло його проблематики ширше, а ніж в практичній стилістиці, оскільки включає актуальні питання практичної (і загальної) стилістики. Специфіка цього курсу полягає в тому, що він повинен активізувати засвоєні в середній школі та у вузі знання норм і всіх можливих варіантів літературної мови, навчити користуватися ними в різноманітних практичних мовленнєвих сферах (у функціональних і структурних стилях мовлення, для створення відповідного колориту мовлення).

Під засобами навчання розуміють підручники, навчальні посібники, наукову, науково-популярну та довідкову літературу, дидактичні матеріали, журнали, методичні вказівки тощо.

У вищій школі, на відміну від загальноосвітньої, основним засобом навчання в якій є підручник, таку жорстку вимогу ставити недоцільно, оскільки вузівські курси будуються в основному навколо лекційних, практичних і лабораторних занять. Викладач, який створює лекційний курс, може його будувати за власними підходами, структурою, уподобаннями. Він використовує різну навчальну і методичну літературу та рекомендує різноманітні підручники, навчальні посібники, наукові видання, фахові журнали тощо.

Хоч у студентів уміння працювати з книгою сформовані ще зі школи, досвід свідчить про те, що слід спеціально ознайомлювати студентів з уміннями користуватися бібліотечними фондами. Таку роботу мають проводити викладачі, які відповідають за лекційний курс і вже на першій лекції пропонують студентам список основної та додаткової літератури, працівники бібліотеки. У процесі читання лекцій викладач повинен рекомендувати студентам ті літературні джерела, у яких навчальний матеріал викладений найбільш вдало і які розраховані саме на студентів відповідного факультету. Список джерел, які викладач рекомендує як додаткові, особливо необхідний, коли певні питання винесені на самостійне опрацювання студентами.

Практичне заняття № 3

Тема. Інтерактивність педагогічного дискурсу.

Зміст

1. Дискурс як найвища структурна одиниця комунікації (коментарі за працями М. Макарова, В. Звегінцева, Р. Фасольда, Д. Шифран, Ф. Бацевича, О. Селіванової).

2. Дидактичний дискурс. Соціокультурні та лінгвістичні особливості дидактичного дискурсу. Клішування в дидактичному дискурсі. Фрейми дидактичного дискурсу (коментарі за працями Ч.Філмор, М.Бахтіна, Т.А. ван Дейк, М.Мінського, С.Кацнельсон).

3. Дискурсивні характеристики педагогічної гри. Умови ефективного використання рольової гри в процесі мовленнєвої підготовки викладача. Стиль спілкування у педагогічному дискурсі.

4. Техніка аналізу навчальних текстів і комунікативних ситуацій у процесі навчальної взаємодії.

Основна література

1. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістична генологія: Навчальний посібник. - К.: Видавничий центр «Академія», 2006. - 248с. (Альма-матер)

2. Безугла Л.Р., Бондаренко Є.В. та ін. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен/ Під загальн. ред. Шевченко І.С.: Монографія. - Харків: Константа, 2005. - 356с.

3. Гуйванюк Н.В., Шинкарук В.Д. Дискурсивне висловлювання як функціонально-мовленнєва одиниця // Структура та семантика мовних одиниць у функціональному аспекті. - Чернівці, 1996. -С. 180-193.

4. Загнітко А. Лінгвістика тексту: Теорія і практикум. Науково-навчальний посібник. - Донецьк: ДонНУ, 2006. - 289с.

5. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії: Монографія. - Вид. 2-І с, випр. і доп. - Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. - 219с.

6. Колесникова І. Методичний аспект професійного дискурсу: ніш вистична «підтримка» наукової діяльності студента / У каірська мова та література. 12 (460). - 2006. - С. 24-28.

7. Мацько Л. Аспекти мовної особистості у перспекції педагогічного дискурсу // Дивослово. - 2006. -№ 7. - С. 2-4.

8. Пшонковская И.А. Стратегии развития критического мышления в парадигме текстологической эвристики. - Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2005/MoscowmiWIII-0-5148.html>. -Заголовок з екрану.

Додаткова література

1. Давыдов М.В., Яковлева Е.В. Манера речи как лингводидактическая проблема // Вестник Московского ун-та. Сер. 9. Филология . - 1996. - № 2.

2. Дискурс, речь, речевая деятельность: Функциональные и структурные аспекты: Сб. обзоров4/ РАН; Институт научной информации по общественным наукам / Отв. ред. С.А.Ромашко. - М.: ИНИОН РАН, 2000. - 232 с.

3. Дмитриевская И.В. Текст как система: понимание, сложность, информативность. - Иваново, 1985.

4. Зарецкая И.И. Коммуникативная культура педагога и руководителя. - М.: Сентябрь, 2002. - 160с.

5. Колегаева И. Текст как единица научной и художественной коммуникации. - Одесса, 1991.

6. Лугай В.С. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. - К.: Центр «Магістр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. - С. 98.

7. Малахов В. Етика спілкування: Навч. посібник. - К.: Либідь, 2006. - 400с.

8. Тягло А.В., Воропай Т.С. Критическое мышление: проблема мирового образования XXI века. - Харьков: университет внутренних дел, 1999. - 219с.

Проблемні питання

1. Як вчені визначають сутність педагогічного дискурсу?
2. Дайте визначення поняттю «інституційне спілкування».
3. Схарактеризуйте конвенціональний тип діалогу педагога з учнями як засадничий тип спілкування.
4. Який тип спілкування між викладачем і студентом буде основним під час складання державного іспиту?
5. Який тип діалогу зі студентами є для вас найприроднішим, домінантним? Наведіть його переваги та поділіться планами щодо застосування у фаховій діяльності.
6. У результаті аналізу педагогічного спілкування вчені виділяють критерії оцінок внутрішньої аксіологічності педагогічного дискурсу. Дайте характеристику кожному критерію.
7. Які типи навчальних текстів ви знаєте? Дайте коротку характеристику кожному з них.

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Підготувати анотацію на одну з поданих публікацій (за вибором магістранта):

1. Гуйванюк Н.В., Шинкарук В.Д. Дискурсивне висловлювання як функціонально-мовленнева одиниця // Структура та семантика мовних одиниць у функціональному аспекті. - Чернівці, 1996.-С. 180-193.

2. Коробов Е.Т., Распопов И.В. О причинах непонимания учебной информации / Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: Збірник наукових праць. -Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2004. - С104-107.

3. Симоненко Т. Ефективні форми та засоби контролю в роботі над формуванням професійної комунікативної компетенції студентів-філологів // Українська мова та література в школі. -2004. - № 5. - С 51-54.

Завдання 2. Підготуйте реферативне повідомлення на теми (за вибором магістранта):

1. Дискурс - найвища структурна одиниця комунікації.
2. Соціокультурні та лінгвістичні особливості дидактичного дискурсу.
3. Клішування в дидактичному дискурсі.

4. Фрейми дидактичного дискурсу.
5. Комунікативні ситуації у процесі навчальної взаємодії студента і викладача.

На занятті

1. Аналіз комунікативних ситуацій.
2. Аналіз анотованих наукових джерел.
3. Слухання реферативних повідомлень.

Методичні настанови

Процес людського спілкування як комунікативної взаємодії особистостей, що здійснюють різні види діяльності, викликає стабільну увагу науковців різних часів і народів. Розглядаючи педагогічний (сугестивний) дискурс як навчальну взаємодію, спілкування викладача та студента, вчені відзначають, що методологічно цей процес ґрунтується на соціально-психологічних положеннях, які визначаються насамперед єдністю суспільних, міжособистісних відносин, контактів і взаємодій, про що свідчать праці В.Андрєєва, І.Зимньої, О.О.Леонтєва, О.М.Леонтєва, Г.Костюка та ін. Це свідчить про те, що суспільні відносини, контакти залежать від змісту самого спілкування та його форми.

Спеціальні психолого-педагогічні, лінгвокультурологічні проблеми педагогічного дискурсу висвітлюються у працях вчених-психологів, педагогів, методистів (П. Гальперіна, Д. Ельконіна, Л.Зінченко, О.Штепи, Г.Китайгородської, А. Капсьокі та ін). Зокрема здійснено перші спроби описати педагогічний дискурс за схемою: аналіз типових учасників педагогічного дискурсу, хронотопа, цілей, цінностей, стратегій, жанрів, прецедентних текстів, дискурсивних формул і встановлені окремі властивості його адресанта й адресата та їхніх номінацій у різних мовах, стратегій дискурсу (пояснення, генералізація, контроль, оцінювання знань тощо).

Готуючись до практичного заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на дискурс як найвищу структурну одиницю комунікації.

Під час вивчення української мови у вищій школі важливо не забувати, що мовна особистість комуніканта - це репрезентований у мові та мовленні фрагмент свідомості мовця, що містить три рівні: вербально-семантичний (системно-структурний), тезаурусний (колективний та індивідуальний когнітивний простір, в якому відбувається ідентифікація й актуалізація отриманих знань) та мотиваційно-прагматичний (мотиви та мета мовленнєвого спілкування). Нагадаємо, що тезаурус у широкому розуміння - це енциклопедичні, «фонові» знання про світ; його зміст можна проаналізувати ієрархічно, створивши таку модель - від окремих абстрагованих ознак елементарного характеру на найнижчому рівні до когнітивних супраструктур (фрейми, сценарії, ситуативні моделі та ін.) - на найвищому.

Практичне заняття № 4

Тема. Дидактичні засади кредитно-модульної системи навчання у вищих навчальних закладах.

Зміст

1. Порівняльна характеристика модульного навчання і традиційного.
2. Аналіз і з'ясування значення принципів модульного навчання.
3. Методика побудови кредитно-модульних програм з лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін.
4. Формування змісту модулів (на прикладі курсу «Ділова українська мова»).

Основна література

1. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. - 2004. - №5-6. - С.54-61.
2. Левківський К.М., Сухарніков Ю.В. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. - 2004. - №5-6. - С. 89.
3. Ніколаєнко С. Вища освіта і наука - найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку // Освіта України. - 2005. - № 24. (29 березня) С. 4-8.
4. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення // Наказ МОП України від 23.01.2004. - №48.
5. Тичина І.І., Грищенко Г.Т. Модульна система вивчення оцінки знань студентів. - К.: УДПУ, 1994. - 162с.
6. Юцячівене П. Теория и практика модульного обучения. - Каунас, 1989. - 271с.

Додаткова література

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл. М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков. - К.: Вид-во НМЦВО МОНУ, 2004. - 24с.
2. Нагаєв В.М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль - 2001»: Зб. наук, праць: Проблеми сучасного мистецтва і культури. - К.: Наук, світ, 2001. - С. 255-261.
3. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник за ред. О.Г.Мороза. - К.: НПУ, 2001. - 338с.
4. Низамов Р.А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. - Казань: Из-во Казанского университета. - 1975. - 190с.
5. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / За ред. В.Г.Кременя. - Київ-Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. - 147с.

Проблемні питання

1. У чому полягає сутність модульного навчання?
2. Які основні відмінні особливості модульного навчання від традиційного?
3. На яких специфічних принципах ґрунтується модульне навчання?
4. За якими принципами будуються модульні програми?
5. Процес побудови модульної програми починається з визначення її структури. З яких частин складається структура модульної програми?
6. Після етапу побудови структури модуля формують зміст модулів, реалізація якого повинна здійснюватися в чотирьох аспектах. Назвіть та охарактеризуйте їх.

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Провести порівняльний аналіз традиційної дидактичної системи та модульного навчання, використовуючи літературу зі списку.

Завдання 2. Дати письмову характеристику таких принципів модульного навчання: модульності, структуризації навчання, динамічності, оптимальності методів діяльності, гнучкості, усвідомленої перспективи, різносторонності методичного консультування, паритетності.

На занятті

Завдання 1. Ознайомтеся з положенням про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (Тимчасове положення // Наказ МОН України від .1.01.2004. - №48.). Випишіть основні аспекти зазначеного положення. Яке значення, на вашу думку, вони мають для організації навчального процесу в умовах кредитно-модульного навчання.

Завдання 2. Ознайомтеся зі структурою модульної програми і таких навчальних дисциплін, як «Ділова українська мова», «Методика навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах». Випишіть формулювання цілей навчання у вищій школі, розкрийте зміст навчальної компетенції студентів-філологів. Схарактеризуйте загальну стратегію вивчення зазначених дисциплін у вищому навчальному закладі.

Методичні настанови

Сучасні реалії інформатизованого суспільства, прагнення до євроінтеграції зумовили пошук нових концептуальних підходів їв і розвитку освіти, науки, культури. Кредитно-модульна система навчання передбачає оптимізацію освітнього процесу, посилення уваги до самостійної роботи студентів, їх самовизначення. Ця система дозволяє індивідуалізувати та диференціювати процес здобуття знань, забезпечити якість підготовки філологів відповідно до міжнародних стандартів.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу - це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів), де заліковий кредит - це одиниця, виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів, а змістовий мо-

дуль - це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові.

Для усвідомлення навчального матеріалу заняття важливо розмежовувати поняття дидактичного модуля та змістового модуля. Дидактичний модуль - це важливий концептуальний опис методики викладання певного навчального курсу, що забезпечує вирішення окремої групи розвиваючо-академічних цілей і завдань та проєктується як чітко обґрунтоване і відносно локалізоване психосоціальне зростання, а змістовий модуль - науково адаптована, відкрита та взаємозалежна система знань (теорії, закони, поняття), норм (алгоритми, програми, інструкції, технології), і цінностей (ставлення, оцінки, наслідки, рефлексії тощо), яка визначається науковим проєктом змістового модуля.

На нинішньому етапі розвитку педагогічної науки педагоги і психологи доклали чимало зусиль для створення передумов забезпечення цілеспрямованості, системності й індивідуалізації навчання, підвищення самостійності навчальної діяльності студентів, їх активізації. Так, сутність модульного навчання в сучасному інтерпретуванні полягає в тому, що студент більш самостійно або повністю самостійно може працювати із запропонованою йому індивідуальною навчальною програмою, що містить: цільову програму дій, банк інформації, методичне керівництво досягненням поставлених дидактичних цілей. Функції педагога можуть варіювати від інформаційно-контролюючої до консультативно-контролюючої.

Педагогічний досвід модульного навчання, який накопичено в університеті Purdue (США), дав змогу S.N.Postlethwait та I.D. Rüssel провести порівняльний аналіз традиційної дидактичної системи та модульного навчання. Для ефективної побудови навчального процесу у вищому навчальному закладі в умовах кредитно-модульної системи важливо знати основні відмінності модульного навчання від традиційного:

зміст навчання подається у закінчених, самостійних комплексах-модулях, що є одночасно банком інформації та методичним керівництвом щодо його засвоєння;

взаємодія педагога і студентів у навчальному процесі здійснюється за допомогою модулів, що забезпечують свідоме самостійне досягнення студентами певного рівня підготовки; сутність модульного навчання потребує обов'язкового дотримання паритетних суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин між педагогом і студентом.

Не менш важливим для усвідомлення теорії модульного навчання є знання принципів модульного навчання, що корелюють и загально дидактичними. Основними принципами модульного навчання, що визначають загальний напрям, цілі, зміст і методику організації є принципи: модульності, структуризації навчання на окремі елементи, динамічності, оптимальності методів діяльності, гнучкості, усвідомленої перспективи, різносторонності методичного консультування, паритетності.

Основний дидактичний засіб модульного навчання - модульна програма, що складається з окремих модулів. Підготовка модульної програми та

відповідних модулів є трудомісткою роботою, що потребує значної предметної і педагогічної компетентності.

Практичне заняття № 5

Тема. Управління навчальною діяльністю та її методичне забезпечення в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Зміст

1. Створення умов для організації модульного вивчення циклу.
2. Навчально-методичний комплекс лінгвістичних дисциплін.
3. Методика розроблення кредитно-модульних навчальних програм з лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін (цільове призначення відповідного інформаційного матеріалу, поєднання комплексних, інтегруючих і дидактичних цілей, повнота навчального матеріалу в модулі, відносна самостійність елементів модуля, реалізація зворотного зв'язку, оптимальна передача інформаційного та методичного матеріалу).
4. Положення про робочу програму "дисципліни та методичні рекомендації до її підготовки. Визначення структури модульної програми й окремих модулів. Формування змісту модулів (поєднання цілей навчання, формування змісту навчання).
5. Організація модульно-рейтингового навчання. Методика рейтингового оцінювання. Модульний контроль. Рейтингова шкала оцінки, адаптованої до системи ECTS.

Основна література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997. – 376с, С. 182
2. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. – 2004. – №5-6. – С.54-61.
3. Левківський К.М., Сухарніков Ю.В. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. 2004. – №5-6. – С. 89.
4. Ніколаєнко С. Вища освіта і наука - найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку // Освіта України. – 2005. – № 24. (29 березня) – С. 4-8.
5. Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення // Наказ МОН України від 23.01.2004. - №48.
6. Тичина І.І., Грищенко Г.Т. Модульна система вивчення оцінки знань студентів. – К.: УДПУ, 1994. – 162с.
7. Юцячिवене П. Теория и практика модульного обучения. – Каунас, 1989. – 271с.

Додаткова література

1. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл. М.Ф.Степко, Я.Я. Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков. - К.: Вид-во НМЦВО МОНУ, 2004. – 24с.

2. Нагаєв В.М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль - 2001»: 36. наук, праць: Проблеми сучасного мистецтва і культури. – К.: Наук, світ, 2001. – С. 255-261.

3. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник за р д. О.Г.Мороза. – К.: НПУ, 2001.– 338с.

4. Низамов Р.А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. - Казань: Из-во Казанского университета. – 1975. – 190с.

5. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / За ред. В.Г.Кременя. – Київ–Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. – 147с.

Проблемні питання та завдання

1. Визначте позитивні моменти та недоліки кредитно-модульної системи навчання.

2. Проаналізуйте навчальний план вашої спеціальності. Визначте його структуру (співвідношення гуманітарних, соціально-економічних, професійно-орієнтованих і вибіркових дисциплін). Чи є така структура, на вашу думку, оптимальною?

3. Проаналізуйте один підручник або навчальний посібник для вищої школи з огляду дотримання вимог до навчальної літератури (Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів. – К.: Знання, 2008. – 8с).

4. Дайте визначення понять «діагностика», «контроль», «перевірка», «оцінювання», «оцінка», «прогнозування», назвіть їх структурні компоненти.

5. Розкрийте зміст основних функцій діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі.

6. Визначте основні завдання кожного з видів контролю.

7. Схарактеризуйте основні форми організації та відповідні методи поточного контролю знань, умінь студентів.

8. Як ви розумієте зміст поняття «якість освіти».

9. На основі яких показників можна об'єктивно оцінити якість підготовки фахівців у вищому навчальному закладі?

Методичні настанови

Основний дидактичний засіб модульного навчання – модульна програма, що складається з окремих модулів. Підготовка модульної програми та відповідних модулів є трудомісткою роботою, що потребує значної предметної і педагогічної компетентності.

Для реалізації модульного навчання необхідно створити певні умови, зокрема забезпечити процес навчання навчально-методичними посібниками та підручниками з лінгвістичних дисциплін.

Педагогічний контроль залежно від часу проведення поділяється на такі види: поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий і заключний.

Під оцінюванням розуміють спосіб, процес і результат встановлення факту відповідності чи невідповідності засвоєних студентами знань, навичок і вмінь меті та завданням навчання, програмним вимогам. Оцінювання не можна ототожнювати з балом, яка є його чисельним аналогом.

У вищій школі виділяють три основних принципи педагогічного контролю:

- *виховуючий*, який полягає в активізації творчого та свідомого ставлення студентів до навчання, стимулює ріст пізнавальних потреб та інтересів, організує навчальну діяльність і виховну роботу;

- *систематичність* - регулярний контроль на відміну від епізодичного;

- *всебічність*, що акцентує увагу на необхідності повного охоплення усіх питань. Так, наприклад, щоб оцінити засвоєння студентами матеріалу з будь-якого предмета, треба перевірити їхні знання та вміння з основних тем і розділів. Готуючись до практичного заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на створення умов для організації модульного вивчення циклу мовознавчих дисциплін.

Практичне заняття № 6

Тема. Технологія управління навчально-творчою діяльністю студентів-філологів.

Зміст

1. Трактування поняття творчість у різних світоглядних, філософських системах.
2. Розвиток творчого лінгвістичного мислення на заняттях з української мови та методики її викладання.
3. Педагогічний вплив на розвиток творчої особистості викладача-філолога.

Основна література

1. Баранник Н. Засоби розвитку творчої самостійності майбутніх вчителів-словесників // Українська мова і література в школі.– 2003.– № 8.– С. 47-51.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. 2-е изд. – Санкт-Петербург, 2002. – С. 34-67.
4. Куцевол О. Методика літератури – наука, заснована на творчості // Дивослово. – 2006. – № 3. – С. 19-24.
5. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 193-206.
6. Одаренность: Диагностика и технологии. – Воронеж: ВОИПКРО, 2003.
7. Приходько П.Т. Азбука исследовательского труда. – Новосибирск: Наука, 1979.
8. Потапенко О.І., Кожуховська Л.П., Товкайло Т.І., Чубань Т.В. Лінгводидактика (курс лекцій): Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Міленіум, 2005. – С. 268-288.
9. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості вчителя. - К., 1994. – С. 5-27.
10. Стецюк Н. Інтегроване заняття-дослідження як перспектива творчого розвитку студентів // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 4. – С. 39-43.
11. Філософський словник. – М., 2001. – Т. 4., – С. 18-21.

Додаткова література

1. Арнольд И.В. Основы научных исследований в лингвистике. – М.: Высшая школа, 1991. – 140 с.
2. Куцевол О. Особливості творчої методичної діяльності вчителя літератури // Дивослово. – 2006. – №12. – С. 17-22.
3. Общее языкознание. Методы лингвистических исследований. – М.: Наука, 1973. – 318с.

4. Сухомлинский В.А. Письма к сыну: Кн. для учащихся. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1987. – 128с.

5. Холодная М.А. Виды познавательных стилей // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – №9. – С. 12-29.

6. Цінько С., Рябцев О. Роль ТЗН і комп'ютерних технологій у розвитку професійно-творчого потенціалу майбутніх вчителів-словесників // Українська мова і література. – 2005. – №1. – С.40-42.

Проблемні питання

1. Розкрийте значення понять «творчість», «талант».
2. У чому полягає сутність теорії креативності?
3. Які, на вашу думку, є оптимальні креативні методи та прийоми навчання?
4. У чому полягає сутність теорії поетапного формування творчого досвіду?
5. Проаналізуйте зміст навчально-творчої діяльності студентів-філологів.

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Підготуйте доповідь «Критерії та рівні творчої діяльності студента-філолога».

Завдання 2. Опрацюйте та законспектуйте теоретико-практичний матеріал «Дидактичні ігри в системі управління навчально-творчою діяльністю студентів», який пропонує В.М. Нагаєв в навчальному посібнику для студентів (Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 193-206).

На занятті

Завдання 1. Порівняйте та проаналізуйте визначення поняття «творчість», запропоноване вченими. Назвіть суттєві ознаки поняття, які лягли в основу його визначення. Які із визначень, на нашу думку, є ґрунтовнішими? Чому?

1. *«Педагогічна творчість - це здатність допомогти людині пізнати свій внутрішній світ, насамперед свій розум, допомогти йому напружити інтелектуальні сили, навчити його розуміти і створювати прекрасне своєю працею, своїми зусиллями...» (В. Сухомлинський).*

2. *«Творчість - процес, завдяки якому відбувається сходження людини на вищі рівні духовності, моральності та свободи. Творчість – це результат напруженої праці розуму, душі, серця. Творчість містить новизну, що передбачає значні зусилля, спеціальний пошук, знаходження нового способу вирішення. Але, щоб спрямувати людину до творчої діяльності, необхідні... певний емоційний настрій, мотивація, настанова, ступінь власної активності»» (В. Моргун).*

3. *«Творчість – це свідома, цілеспрямована, активна самостійно-індивідуальна діяльність людини, спрямована на пізнання та перетворення дійсності, створення нових оригінальних, які ніколи раніше не існували,*

предметів, витворів тощо з метою вдосконалення матеріального та духовного життя суспільства» (В. Нагаєв).

Завдання 2. Висловіть своє ставлення до такого судження П.І.Білоусенко: *«Наукова робота виконується для того, щоб у кінцевому підсумку в обраній галузі одержати нові знання».*

Завдання 3. В основі педагогічної творчості, як зазначає В.М. Нагаєв, лежить творчий стиль навчання, *«...стержнем якого є стимулювання студентів до творчості в пізнавальній діяльності, а також створення педагогом відповідних умов до прояву їх ініціативи»* (Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007.– С. 183).

Як ви розумієте поняття *«педагогічна творчість»*, *«пізнавальна діяльність»*? Яке співвідношення понять *«педагогічна творчість»* та *«пізнавальна діяльність»*? Сформулюйте завдання розвитку педагогічної творчості у студентів-філологів, проголошені О.І. Потапенком, порівняйте їх з тими, які зазначені В.М.Нагаєвим.

Методичні настанови

Проблема формування творчих здібностей фахівців завжди була й залишатиметься однією з найактуальніших проблем теорії і практики педагогічної науки. Людина в сучасному світі відіграє не акумулятивні та трансформативні функції, а виступає суб'єктом управлінського процесу соціально-економічних систем. В основі її діяльності лежать функції планування, організації, мотивації, аналізу, контролю, координації тощо. Саме ці обставини визначають актуальність проблеми формування творчих здібностей особистості і відповідно зацікавленість з боку вчених і практиків у різних наукових галузях: філософії, педагогіки, психології, менеджменті, соціології, кібернетики тощо.

У філософській енциклопедії міститься детальний розгляд проблеми творчості, яка трактується як категорія, що є найважливішим сенсом людської діяльності. Ключовими словами є обдарованість, оригінальність, фантазія, інтуїція, натхнення, наукове відкриття, витвір мистецтва. Центральними моментами творчого процесу виступають прозріння, інсайт, що супроводжуються сильними емоціями.

Творчість є специфічною здатністю кожної людини, яка може і пошита розвиватися. Важливими передумовами формування і розвитку творчих здібностей є високий рівень педагогічної творчості як системи особливих стосунків між педагогом і студентом. Педагогічний словник визначає педагогічну творчість як оригінальне та високоефективне вирішення вчителем навчально-виховних завдань, збагачення теорії та практики виховання і навчання. У процесі педагогічної праці формується всебічно та гармонійно розвинута творча особистість. За П.О.Сухомлинським *«Педагогічна творчість - це здатність допомогти людині пізнати свій внутрішній світ, насамперед свій розум, допомогти йому напружити інтелектуальні сили, навчити його розуміти та створювати прекрасне своєю працею, своїми зусиллями...».*

В.М. Нагаєв визначає такі якості сучасного творчого педагога: активність, об'єктивність, цілеспрямованість, детермінізм, різнобічність, наявність стратегії, динамізм, гнучкість, мобільність, послідовність, селективність, перспективність, прогностичність, історизм, аналітичність, самокритичність, логічність, здатність бачити проблему, виявляти протиріччя, уявлення, творча фантазія. Специфіка педагогічної творчості полягає в тому, що об'єктом і підсумком його є формування особистості.

Педагогічна творчість реалізується через дидактичні засоби активізації пошуково-творчої діяльності, різноманітні методики розв'язування творчих завдань, конструювання моделей взаємовідносин у дослідницькому колективі, розвиток творчих можливостей молоді у процесі індивідуальної та групової роботи. В основі педагогічної творчості лежить творчий стиль навчання. Його стержнем є стимулювання студентів до творчості в пізнавальній діяльності, а також створення педагогом відповідних умов до прояву їх ініціативи.

Практичне заняття № 7

Тема. Організація самостійної та індивідуальної роботи за кредитно-модульною технологією.

Зміст

1. Основні види самостійної та індивідуальної роботи студентів з української мови, методики навчання української мови.
2. Умови ефективної організації самостійної роботи з української мови, методики навчання української мови.
3. Аналіз положення про самостійну роботу студентів-філологів.
4. Розробка планів і практичних завдань для самостійної роботи студентів філологічного факультету з сучасної української літературної мови та методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах.

Основна література

1. Види самостійної роботи студентів в Інтернет // Самостійна робота студентів – Режим доступу: [http:// iob-career.com.ua/ua/ studentsiob.php](http://iob-career.com.ua/ua/studentsiob.php) – Заголовок з екрану.
2. Володько В.М., Солдантенко М.М. Індивідуалізація навчання студентів // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 3. – С. 95-107.
3. Григоренко Л. Самостійна робота як фактор підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності // Рідна мова. – 2005. – №8. – С. 22-24.
4. Донченко Т.К. Самостоятельная работа студентов по методике преподавания русского языка // В сб. Пути улучшения подготовки учителей русского языка. – К., 1984. – С.158-162.
5. Лобода Т.М. Педагогічні умови організації самостійної роботи студентів педагогічного коледжу у процесі викладання української мови. Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К., 2001. – 21 с: рис. - укр.
6. Лобода Т.М. Самостійна робота студентів педагогічного коледжу як засіб активізації творчої пізнавальної діяльності у процесі вивчення української мови // Педагогіка і психологія. – 1998. – №2. – С. 90-95.
7. Пидкасистый И.П. Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении. – М., 1980. – 120с.

Додаткова література

1. Андреев В.И. Педагогическое управление самостоятельной работой студентов на современном этапе. Методические рекомендации для преподавателей / В.И. Андреев, Ф.Л. Ратнер, М.А. Верещагин. – Казань: КГУ им. В.И. Ульянова-Ленина, 2003. – 16 с.

2. Лукинова Н.Г. Самостоятельная работа как средство и условие развития познавательной деятельности студента : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 : Ставрополь, 2003 177 с. РГБ ОД, 61:04-13/435-2
3. Мороз О. Г., Слатьшонін В. О., Філіпенко Н. І. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація. Навчальний посібник. – К., 1997. – 168 с.
4. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. – Казань: КГУ, 1975. – 190 с.
5. Организация учебно-воспитательного процесса в высшем педагогическом вузе: Учебное пособие. – Л., 1984. – 92 с.
6. Сенашенко В. Самостоятельная работа студентов: актуальные проблемы / В. Сенашенко, Н. Жалнина // Высшее образование в России – 2006. – №7. – С. 103-109.

Практичні завдання

1. Підготуйте реферативне повідомлення на одну з тем (за вибором магістранта):

- Проблема організації самостійної роботи студентів у теорії і практиці підготовки майбутнього вчителя-словесника.
- Педагогічні умови організації самостійної роботи студентів педагогічного університету в процесі викладання української мови.

2. Розробіть план і практичні завдання для самостійної роботи студентів філологічного факультету з сучасної української літературної мови або методики навчання української мови (тема за вибором магістранта).

3. Укладіть список літератури, рекомендований студентам нефілологічного факультету для самостійного опрацювання однієї з тем курсу «Ділова українська мова» (тема за вибором магістранта).

Методичні настанови

Важливим засобом удосконалення професійної підготовки вчителів для сучасної школи є ефективна організація самостійної роботи студентів. У сучасній вищій педагогічній школі дослідження цієї проблеми здійснюється за такими аспектами: педагогічні основи організації самостійної роботи студентів (Е.В.Гапон, Н.І.Гелашвілі, В.О.Кобзарьов, О.В.Рогова, Л.В.Клименко, Г.Є.Гнитецька); контроль за самостійною роботою студентів (Н.П.Краєвська, Р.К.Машанова, В.М.Єфімов, Л.М.Русакова, З.Н.Ямалдінова, Н.В.Черкезова); керівництво аудиторною і по-зааудиторною самостійною діяльністю студентів (Н.П.Грекова, Л.І.Заякіна, Л.В.Клименко, Т.В.Степура, Д.Д.Тетеріна); формування навичок самостійної навчальної діяльності (Н.О.Ликова, А.Г.Рамошкене, О.В.Рогова, Д.М.Ситдикова); організація самостійної роботи студентів педагогічних закладів різного рівня акредитації (І.П.Бабакова, С.О.Борисюк, Г.Л.Гаврилова, Н.І.Ді-дусь, СІ.Марченко, О.С.Маслов, М.І.Сичова, О.І.Яхно); організація самостійної діяльності учнів середніх шкіл і студентів на заняттях української мови (Н.М.Гончаренко, О.М.Горошкіна, С.О.Караман, Г.Р.Передрій, К.М.Плиско, Л.В.Скуратівський, О.Д.Соколова).

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє побачити існування різних підходів до визначення самостійної роботи. Більш повно педагогічну сутність самостійної роботи, на нашу думку, розкриває трактування її як форми колективної або індивідуальної навчальної діяльності студентів, під час якої вони засвоюють необхідні знання, оволодівають вміннями й навичками, навчаються планомірно та систематично працювати, мислити, формувати власний стиль розумової діяльності.

Проблема підготовки студентів до самостійної роботи і керівництво нею у спрощеному вигляді поділяється на 3 блоки: мотиваційний, технологічний і організаційний. Уміння й навички самостійної роботи у сучасній науковій літературі розуміють досить широко. Це вміння підготуватися до певного виду занять, брати участь у них, працювати з літературними джерелами, планувати час, дотримуватися норм гігієни розумової праці тощо.

Особливого значення набуває самостійна робота студентів з курсу «Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах», її доцільність зумовлена такими факторами, як обмежена кількість навчальних годин на вивчення цієї наукової дисципліни, відсутність у студентів попередньої методичної підготовки, можливість постійно спиратися на наявні знання з суміжних наук (психологія, педагогіка, сучасна українська мова, лінгвістика тексту тощо).

Метою застосування різних видів самостійної роботи у лінгводидактичній підготовці вчителів-словесників є закріплення знань програмового матеріалу, поданого на лекціях, а також методичних умінь і навичок, сформованих на практичних і лабораторних заняттях. Передбачається також, що під час самостійної роботи набуті студентами знання будуть розширюватися та поглиблюватися. До того ж у них вироблятимуться навички науково-дослідної роботи, необхідні сучасному педагогу.

Існує багато класифікацій типів і видів самостійної роботи студентів. Найбільш обґрунтованою вважається класифікація П.І. Підкасистого, який розмежовує самостійну роботу за зразком, реконструктивно-варіативну, евристичну (частково-пошукову) та творчо-дослідницьку.

Готуючись до заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на основні види та умови ефективної організації самостійної роботи студентів з української мови.

Практичне заняття № 8

Тема. Форми організації та методи навчання у вищій школі.

Зміст

1. Форми організації навчання у вищій школі.
2. Загальна характеристика лекційно-семінарської системи навчання.
3. Лекція як провідна форма організації та метод навчання у вищій школі.

Підготовка, організація та методика проведення лекцій.

4. Структура й методика проведення практичних занять. Критерії ефективності практичних занять.
5. Самостійна робота студентів, основні її форми, рівні та шляхи активізації.
6. Особливості застосування методів і засобів навчання у вищій школі.

Основна література

1. Аргунова Е.Р., Жуков Р.Ф., Маричев И.Г. Активные методы обучения: Учебно-методическое пособие / Под. науч. ред. Н.В.Кузьминой. - М, 2006. - С. 16-34.

2. Бондар В. Дидактичне забезпечення управління процесом навчання // Освіта і управління. - 1997. - №2. - С. 85-101.

3. Костиця Н. Мова і література в школах нового типу та ВНЗ // Пошуки нових форм проведення занять з української мови у вищій школі на нефілологічних факультетах // Українська мова і література в школі. - 2004. - №3. - С. 53-54.

4. Костиця Н. Пошуки нових форм проведення занять з української мови у вищій школі на нефілологічних факультетах // Українська мова і література в школі. - 2004. - №3. - С. 53-54.

5. Кузнецова Г. Інтерактивний методичний колоквиум як засіб формування вчителя-словесника // Дивослово. - 2006. - №11. -С. 32-36.

6. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. - Казань: Изд-во Казанского университета, 1995. - 190с.

7. Низамов Р. А. Формы и методы обучения в вузе / В кн.: Вопросы вузовской педагогики и методики. - Казань, 1971. -Вып. 1.-186 с.

8. Основы вузовской педагогики / Под ред. Н. В. Кузьминой. -Л, 1972.- 310 с.

9. Остапенко Н. Місце моделювання як методу навчання у педагогічному проектуванні // Українська мова і література в школі. - 2004. - № 6. - С. 41-46.

10. Остапенко Н. Особливості технології дидактичної гри у системі підготовки магістрів-філологів ВШ // Українська мова і література в школі. - 2003. - № 4. - С. 55-58

11. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах / 36. законодавчих та нормативних актів про освіту.-Вип.І.-К., 1994.-С. 114-121. .

12. Попова О. Ділова гра у роботі над мовленнєвою культурою студентів (до проблеми інтеграції курсів) // Українська мова і література в школі. - 2005. - № 4. - С. 50-52.

13. Рейнгард И.А. Формы и методы преподавания в высшей школе. - Днепропетровск, 1973.-С. 11-18.

14. Скнар О. Модернізація форм і методів навчання студентів у контексті кредитно-модульної системи // Вища школа. -2006.-№3.-С. 33-45.

15.Токань Г. Самостійна робота студентів з методики викладання української літератури в школі // Дивослово. - 2006. - № 12.-С. 23-26.

Додаткова література

1. Бабійчук Т. Відеофрагменти як ефективний засіб навчання на заняттях української мови // Українська мова і література в школі. - 2006. - № 6. - С. 42-50.
2. Бабійчук Т. Особливості сприймання відеофрагментів на заняттях української літератури студентами педагогічного коледжу // Українська мова і література в школі. - 2006. - № 8. - С. 53-58.
3. Бондарчук Ю., Чуйко Г., Чуйко Н. Удосконалення форм і методів навчання відповідно до вимог Болонського процесу // Вища школа.-2005.-№2.-С. 35-41.
4. Голуб Н. Тестові завдання з риторики // Українська мова і література в школі. - 2007. - № 4. - С. 44-48.
5. Єрмоленко С. Нові підходи у вивченні простого речення (вища школа) // Українська мова і література. - 2005. - № 2. -С. 54-58.
6. Єрмоленко С. Синергетика на заняттях із синтаксису у ВНЗ // Українська мова і література. - 2006>- № 3. - С. 49-54.
7. Кухарчук І. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення синтаксису у фаховій підготовці вчителя-словесника // Українська мова і література. - 2005. - № 2. - С. 50-54.
8. Мегем Є. Спільна творча діяльність викладачів і студентів -основа проектно-технологічної підготовки // Вища освіта України. - 2005. - С. 246-345.
9. Науменко Н. Рольова гра як метод співтворчості викладача зі студентами (курс «Ділова мова») // Дивослово. - 2004. № 6. -С. 39-40.
- 10.Олексенко В. Ефективні шляхи вдосконалення змісту і форм підготовки спеціалістів ВНЗ // Вища освіта України. - 2004. -№2. - С.66-70.
- 11.Симоненко Т. Базова система вправ у роботі над розвитком професійно-комунікативних умінь студентів-філологів // Українська мова і література в школі. - 2005. - № 7. - С. 40-43.
- 12.Чернов Е.Д. Совершенствование самостоятельной работы студентов // Высшее образование в России. - 1994. - №4. -С.76-79.

Проблемні запитання

1. Чому вітчизняну систему організації навчання у вищій школі часто називають лекційно-семінарською?
2. Що спільного і які відмінності у поняттях «форма навчання», «форма організації навчання»?

3. Визначте основні ознаки індивідуальної, групової і фронтальної форм організації навчання у вищій школі.
4. У яких випадках необхідність використання лекцій у вищій школі зростає? А у яких зменшується?
5. Які показники якості практичного заняття є найголовнішими? Чому?
6. Які умови слід створити у вищій школі, щоб самостійна робота студентів була ефективною?
7. Які класифікації методів навчання існують у сучасній дидактиці вищої школи? Чим вони відрізняються?
8. Чим зумовлюється вибір методу навчання викладачем?
9. Яким методам навчання ви особисто віддаєте перевагу (під час вивчення теоретичних курсів та під час вивчення практичних дисциплін)?

Практичні завдання

До заняття

Завдання 1. Підготуйте доповідь на тему: «Шляхи активізації і навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення сучасної української мови?»

Завдання 2. Проілюструйте письмово на прикладах взаємозв'язок дидактичної мети, методів, форм організації навчання.

На занятті

Завдання 1. Проаналізуйте типи та види вправ з предмета вашої спеціальності щодо їх дидактичного призначення.

Завдання 2. Продумайте й оформіть письмово зразок проблемного викладу певного питання програми з предмета вашого фаху.

Завдання 3. Охарактеризуйте суть нових інформаційних технологій навчання.

Методичні настанови

Проблему форм і методів навчання у вищих навчальних закладах досліджували А.М. Алексюк, Н.Є. Мойсеюк, В.О. Онищук, А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко, М.М. Фіцула, О.М. Біляєв, М.І. Пентилок та ін.

Вчені наголошують на тому, що слід розрізняти зовні схожі, але суттєво різні поняття «форми навчання» і «форми організації навчання». У вищих навчальних закладах України навчання здійснюється за такими формами: денна (стаціонарна), вечірня, заочна, дистанційна, екстернат. Форми організації навчання зовнішній вияв узгодженої діяльності викладачів і студентів, яка здійснюється у сталому порядку та режимі; способи керування пізнавальною діяльністю студентів для вирішення певних завдань; способи здійснення взаємодії студентів і викладачів, у межах якої реалізуються зміст і методи навчання. Відповідно до ст. 43 Закону України «Про вищу освіту» навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється у таких організаційних формах: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. До видів навчальних занять належать лекція, лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати цілі та завдання навчання, досягнути відповідних результатів. У процесі навчання зв'язок методу з іншими компонентами взаємозворотний: метод є похідним від цілей, завдань, змісту і форм організації навчання; водночас він суттєво впливає на можливість їх практичної реалізації. Навчання прогресує настільки, наскільки дозволяють йому рухатися вперед застосовані методи.

Багатомірність, складність і неоднозначність структури методів навчання є причиною їх різноманітних класифікацій. Класифікація, в якій усі методи поділялися на три групи за трьома найпоширенішими джерелами знань - словесні, наочні та практичні, увійшла в історію педагогіки як традиційна.

Існують різноманітні типології, в яких методи навчання систематизуються за різними критеріями та ознаками: класифікація методів за призначенням (М.А.Данилов, Б.П.Єсіпов); за типом (характером) пізнавальної діяльності (І.Я. Лернер, М.Н. Скаткін); за дидактичною метою (Г.І. Щукіна, І.Т. Огородніков); за логікою передачі та сприймання навчальної інформації (С.Г. Шаповаленко); за ступенем керівництва навчальною роботою (П.І. Підкасистий, В.Ф.Паламарчук, В.І.Паламарчук). Німецький дидакт Л. Клінгберг виокремлює методи у поєднанні з формами співробітництва в навчанні, а польський вчений К. Сосницький вважає, що існують два методи навчання: презентативний і пошуковий. Найбільш поширена в дидактиці останніх десятиліть класифікація Ю.К. Бабанського, в якій систематизовано наукові пошуки багатьох дослідників проблеми методів навчання.

Одним із найперспективніших напрямів сучасних досліджень дидактик є розробка бінарних і полінарних класифікацій методів навчання, де останні групуються на основі двох або більше загальних ознак.

А.М. Алексюк детально обґрунтував бінарна класифікацію методів, в основі якої лежить дві ознаки: характер і рівень пізнавальної самостійності й активності тих, хто навчається, та джерело, з якого набуваються знання.

Отже, під методом навчання (у практичному аспекті) слід розуміти способи роботи викладача і студентів, за допомогою яких досягається оволодіння знаннями, вміннями і навичками, формується світогляд студентів, розвиваються їхні здібності.

Для класифікації методів навчання у вищій школі важливими є такі положення:

1. Навчання – двосторонній процес активної взаємодії викладача і студентів. Завдання педагога – доступний виклад змісту теоретичного матеріалу, організація самостійного пошуку знань студентом, завдання якого полягає у засвоєнні наукових положень, формуванні навичок і вмінь, оволодінні методами самостійного пошуку знань. Оскільки викладач і студент користуються різними способами досягнення мети, то доцільно розділити методи навчання на методи викладання і методи учіння.

2. Під час трактування методів учіння доцільно використовувати принципи побудови методів наукового пізнання: діалектико-матеріалістичний метод, який розкриває загальні методологічні принципи пізнання; загальні

методи і розумові дії (експеримент, спостереження, моделювання, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення тощо) і часткові методи, які використовуються лише в певній науці. Наприклад: метод мовного розбору в лінгвістиці.

Практичне заняття № 9

Тема. Організація науково-дослідної роботи у системі професійної підготовки студентів-філологів.

Зміст

1. Завдання і зміст наукової роботи студентів філологічних факультетів.
2. Загальні вимоги до організації науково-дослідної роботи студентів-філологів.
3. Роль викладача в організації науково-дослідної роботи студентів.
4. Робота наукового гуртка та проблемної групи з української мови, методики навчання української мови.
5. Аналіз положення про навчально-дослідну роботу студентів-філологів.
6. Аналіз методичних рекомендацій (П.І.Білоусенко, Л.П.Бойко, В.А.Буда, А.В.Оголевець, І.В.Сабадош, О.П.Штонь; М.І.Пентюк, В.Ф.Дороз) щодо підготовки та написання курсових, дипломних, магістерських робіт з української мови та методики навчання української мови на філологічному факультеті.
7. Укладання списку тем курсових робіт з сучасної української мови для студентів 4 курсу філологічного факультету.
8. Аналіз положення про студентський науковий гурток.

Основна література

1. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К.: Форум, 2000. – 271с.
2. Ведь В.В., Малишев А.О. Основи наукової організації праці студентів академії. – Ужгород, 2001. – С. 12-34.
3. Вергасов В.М. Активізація пізнавальної діяльності студентів вищої школи.– К.: Вища школа, 1995. – 210 с.
4. Дороз В.Ф. Курсова робота з методики навчання української мови - Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 128с.
5. Методичні вказівки до написання курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів філологічного факультету / Укладачі: П.І.Білоусенко, Л.П.Бойко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – 64 с.
6. Оголевець А.В. Методика підготовки наукового дослідження з української мови. – Полтава.: ПДПУ, 2001. – 44 с.
7. Сабадош І.В. Дипломна робота з українського мовознавства: Методичні рекомендації для студентів українського відділу філологічного факультету університету. – Ужгород, 2003. – 80 с.
8. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К., 2003. – 206 с.
9. Штонь В.М., Буда В.А. Курсова робота з української мови. –Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 64 с.

Додаткова література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої освіти: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384с.
2. Методичні вказівки щодо оформлення бібліографічних виносков при написанні студентами філологічного факультету дипломних та курсових робіт / Упорядник Л.Г.Авксентьев. – Харків Вид-во ХДУ, 1985. – 17с.
3. Методичні рекомендації до виконання дипломних робіт студентами педагогічного інституту / Уклад. Г.І. Артемчик, В.С.Демчук, М.Б.Євтух, З.М.Шалік. – К., 1990.
4. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К.: УДПУ, 1997. – 56 с.
5. Нагаєв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В.Винниченка: 36. наук, праць. – Вип.. 46. – Кіровоград: КДПУ, 2002. – С.35-40.
6. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
7. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 5-е вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307с.

Проблемні питання та практичні завдання

1. Охарактеризуйте види науково-дослідницької діяльності студентів, магістрантів.
2. Які вимоги ставляться до написання курсової, дипломної, магістерської роботи?
3. Розкрийте зміст понять «наукова проблема», «науковий факт», «гіпотеза дослідження», «об'єкт дослідження», «предмет дослідження».
4. Обґрунтуйте рівні творчої готовності студента до науково-дослідницької роботи.

Методичні настанови

Важливим складником професійної підготовки майбутніх учителів-словесників є науково-дослідна робота, яка дає можливість реалізувати на практиці знання та навички, набуті під час вивчення мовознавчих дисциплін. До науково-дослідних робіт належать насамперед курсова, дипломна, магістерська роботи.

Поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» передбачає два взаємопов'язаних елементи:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукові дослідження, що здійснюються студентами під керівництвом викладачів.

Зміст і структура науково-дослідницької діяльності студентів забезпечує послідовність її засобів і форм відповідно до логіки та послідовності

навчального процесу, що зумовлює вибір її методів і форм, поступове зростання обсягу та складності набутих студентами знань, умінь і навичок у процесі виконання ними наукової роботи.

Оскільки креативність є ознакою творчої готовності студента до науково-дослідницької роботи, то виникає потреба у визначенні і цієї дефініції. Креативність (від лат. creatio – створення) творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і є, одним із елементів структури обдарованості як незалежний фактор. Для визначення креативності використовуються різноманітні тести дивергентного мислення, аналіз результативності діяльності. З метою поліпшення розвитку творчого мислення можуть використовуватися навчальні ситуації, котрі характеризуються незавершеністю або відкритістю для інтеграції нових елементів, при цьому учнів заохочують до формулювання великої кількості питань. Отже, креативність – це творчі здібності індивіда, здатність породжувати незвичні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації.

Готуючись до заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на рівні творчої готовності студента до науково-дослідницької роботи.

Практичне заняття № 10

Тема. Методика проведення лекційних занять з лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін.

Зміст

1. Роль і місце лекції з лінгвістичних дисциплін у вищій школі.
2. Основні вимоги до лекції.
3. Підготовка викладача та студентів до лекції.
4. Методика проведення лекцій з української мови, методики навчання української мови.
5. Особливості використання лектором лінгвістичних і кінетичних засобів впливу на аудиторію.
6. Складання плану та розроблення конспекту до однієї з тем курсу «Сучасна українська мова».

Основна література

1. Корсак К, Зінченко Т. Традиційні уроки та лекції: сучасний стан і перспективи // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С.75-80.
2. Никандров Н.Д. Организационные формы и методы обучения в высшей школе / В кн.: Проблемы педагогики в высшей школе. – Ленинград, 1992. – 190 с.
3. Пятакова Г.Л., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі // Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів. Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003.-55с.
4. Ремезовский И.Д. Применение проблемного чтения лекций в вузе: Метод, рекомендации. – К., 1982. – 30 с.
5. Хуторской А.В. Современная дидактика. Учебн. пособие. 2-е изд., перераб. / А.В.Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.
6. Штокман И.Г. Вузовская лекция. Практические советы по методике преподавания учебного материала. – К.: Вища школа. – 1981. – 149 с.

Додаткова література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні. – К.: Либідь, 1999. – 557 с.
2. Бондар В. Дидактичне забезпечення управління процесом навчання // Освіта і управління. – 1997. – №2. – С. 85-101.
3. Низамов Р. А. Формы и методы обучения в вузе / В кн.: Вопросы вузовской педагогики и методики. – Казань, 1971. – Вып. 1. – 186 с.
4. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. - Казань: Изд-во Казанского университета, 1995. – 190 с.
5. Основы вузовской педагогики / Под ред. Н. В. Кузьминой. – Л., 1972. – 310 с.
6. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).

Проблемні питання та практичні завдання

1. Поміркуйте, чому систему організації навчання у вищій школі часто називають лекційно-семінарською?
2. Що спільного і які відмінності у поняттях «форма навчання» і «форма організації навчання»?
3. Визначте основні ознаки індивідуальної, групової і фронтальної форм організації навчання у вищій школі.
4. Які типи занять з арсеналу вищої школи є ефекти з ними для вивчення дисциплін циклу української мови на філологічних факультетах?
5. У яких випадках, на вашу думку, необхідність використання лекцій з сучасної української літературної мови на філологічних факультетах у вищій школі зростає? А у яких зменшується?
6. Яким ви уявляєте «ідеального лектора»? Якою, на вашу думку, має бути «ідеальна лекція»?
7. Розробіть тематику лекцій з будь-якого розділу курсу сучасної української мови для студентів філологічних факультетів, обґрунтуйте її доцільність.
8. Складіть план і конспект лекції з сучасної української літературної мови для студентів 3 курсу філологічного факультету (тема за вибором магістранта).

Методичні настанови

Розмаїття форм і методів організації навчального процесу, застосування інноваційних освітніх технологій у вищій школі, пошуки альтернативних шляхів передачі знань не змогли вплинути на фундаментальність лекційно-семінарської форми організації занять. Сама назва свідчить про те, що одним з базових компонентів є лекція.

Цей термін походить від латинського «lectio», що у перекладі означає читання, а похідне «lector» – читець.

На сучасному етапі лекція виступає і як організаційна форма навчання – «специфічний спосіб взаємодії викладача та слухачів (курсантів, студентів), у рамках якого реалізується різноманітний зміст і різні методи навчання», і як метод навчання – «монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований в основному навколо фундаментальних проблем науки».

Разом з тим, у методичній літературі висловлюються неоднозначні думки щодо лекції як форми заняття. Прихильники традиційної дидактики вбачають її переваги в тому, що лекція допомагає: у достатньо економній формі сконцентрувати інформацію, передбачену змістом освіти; швидше друкованих видань реагувати на зміни у законодавчій, нормотворчій базі; деякою мірою компенсувати брак новітніх підручників і посібників; класифікувати та коментувати тенденції за значної кількості різних, іноді протилежних, думок на певну проблему; зосередитися на найбільш складних питаннях, у яких важко розібратися самостійно; формувати у тих, хто навчається, вміння слухати й усвідомлювати побачене та почуте, здійснювати такі важливі розумові операції як аналіз, синтез, порівняння тощо; здійснювати безпосередній контакт,

емоційний і виховний вплив викладача на слухачів, чого не може дати підручник; втілювати принцип зв'язку теорії з практикою, висвітлювати результати наукової діяльності як власні, так і колег; найбільш ефективно окреслювати напрямки подальшої самостійної роботи.

Опоненти цієї теорії натомість виставляють протилежні твердження: лекція не відповідає новітнім тенденціям підготовки фахівця, адже на практиці очікують спеціалістів, які мають не тільки певні знання, але й - вміння та навички роботи; лекція провокує репродуктивне навчання, в результаті чого гальмується творче самостійне мислення, а семінарське заняття потім перетворюється на її переказ; на сучасному етапі викладач перестав бути єдиним джерелом знань, а тому набагато ефективнішою є самостійна робота слухача з підручниками, Інтернет тощо; лекція примушує того, хто навчається, залишатися на позиції об'єкта педагогічного процесу; одночасне спілкування з достатньо великою аудиторією не дозволяє здійснювати диференційований підхід, а тим самим робити лекцію цікавою та корисною як для відмінника, так і для того, хто не вирізняється особливими здібностями; лекція регламентована у часі, а тому далеко не завжди можна висвітлити всі питання належним чином; часом лекції перетворюються на диктант, під час якого не всі встигають осмислити сказане викладачем; за відсутності технічних засобів навчання під час лекції активізуються лише слухові аналізатори, в той час як приблизно 80-90% людей переважно отримують і запам'ятовують інформацію через зоровий канал.

Отже, за психологічними чинниками можна констатувати певне порушення законів перцепції; наявність затверджених кафедрою фондових лекцій не дозволяє повною мірою реалізувати індивідуальність викладача.

Практичне заняття № 11

Тема. Методика проведення практичних і лабораторних занять з лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін.

Зміст

1. Основні вимоги до практичних занять із сучасної української мови, ділової української мови (філологічні спеціальності), практикуму з української мови, ділової української мови (не-філологічні спеціальності).
2. Підготовка викладача та студентів до проведення практичного заняття.
3. Виконання комплексу мовно-мовленнєвих вправ на практичних заняттях з української мови.
4. Методи перевірки знань, вмінь і навичок студентів на практичному занятті із сучасної української мови, ділової української мови, практикуму з української мови.

Основна література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні. – К.: Либідь, 1999. – 557 с.
2. Никандров Н.Д. Организационные формы и методы обучения в высшей школе / В кн.: Проблемы педагогики в высшей школе. – Ленинград, 1992. – 190 с.
3. Пятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі // Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.
4. Хуторской А.В. Современная дидактика. Учебн. пособие. 2-е изд., перераб. / А.В.Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639с: ил.

Додаткова література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод, посібник для студентів магістратури. – К., 2003. – 316 с
2. Бондар В. Дидактичне забезпечення управління процесом навчання // Освіта і управління. – 1997. – №2. – С. 85-101.
3. Низамов Р. А. Формы и методы обучения в вузе / В кн.: Вопросы вузовской педагогики и методики. – Казань, 1971. – Вып. 1. – 186 с.
4. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1995. – 190 с.
5. Основы вузовской педагогики / Под ред. Н. В. Кузьминой. – Л., 1972. – 310 с
6. Селевко Т.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).

Проблемні питання та практичні завдання

1. Які показники якості практичного заняття з ділової української мови на нефілологічних факультетах є найголовнішими? Чому?

2. Поясніть мету, завдання та структуру колоквиуму з методики навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах.
3. Визначте позитивні та негативні сторони лабораторного заняття зі шкільного курсу української мови та шляхи вдосконалення цієї форми навчання на філологічному факультеті.
4. Схарактеризуйте основні вимоги до практичних занять із сучасної української мови, ділової української мови (філологічні спеціальності), практикуму з української мови, ділової української мови (нефілологічні спеціальності)?
5. Яку підготовку викладача та студента передбачає проведення практичного заняття.
6. Схарактеризуйте методи перевірки знань, вмінь і навичок студентів на практичному занятті із сучасної української мови, ділової української мови, практикуму з української мови
7. Підготуйте систему вправ для практичного заняття з практикуму української мови для студентів нефілологічного факультету на певну тему (тему оберіть самостійно).
8. Запропонуйте власний проект методики проведення практичного заняття з української мови для нефілологічних факультетів.

Методичні настанови

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальне закріплення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, в результаті чого формуються уміння і навички практичного застосування знань теоретичного матеріалу шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Мета практичного заняття - поглиблювати, збагачувати та деталізувати знання, виробляти навички професійної діяльності, розвивати наукове мислення та мовлення, перевіряти знання студентів, мати засіб оперативного зворотного зв'язку.

Практичні заняття проводяться відповідно до розробленого тематичного плану й охоплюють весь матеріал. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі (тестах для виявлення рівня знань студентів), практичних завданнях різної складності; наочному матеріалі; методичних вказівках; засобах оргтехніки. Перелічене методичне забезпечення готує викладач, якому доручено проводити практичні заняття, за погодженням з лектором дисципліни.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, рішення завдань з їх обговоренням і оцінюванням результатів. Оцінки, отримані студентом на окремих практичних заняттях, враховуються під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Практичне заняття повинно формуватися у такій послідовності: мета, вихідні дані, методичні вказівки, алгоритм рішення, завдання для самостійної

роботи (за аналогією з розглянутим раніше алгоритмом), контрольні запитання для закріплення матеріалу, оцінювання рівня сформованості умінь, обговорення перебігу заняття і питання до викладача, оголошення домашнього завдання студентам.

Готуючись до заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на підготовку викладача та студентів до проведення практичного заняття.

Практичне заняття № 12

Тема. Методика оцінювання знань, умінь і навичок студентів з лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін у вищій школі.

Зміст

1. Діагностика знань та умінь студента, її функції та структурні компоненти.
2. Види, форми організації та методи контролю навчальних досягнень студентів-філологів, шляхи їх удосконалення.
3. Умови ефективного використання методів контролю знань, умінь студентів.
4. Шляхи підвищення об'єктивності контролю.
5. Модульно-рейтингова система оцінювання навчальних досягнень студентів-філологів.
6. Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів-філологів.

Основна література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні.– К.: Либідь, 1999. – 557 с.
2. Бабанский Ю.К., Ильина Т.А. Педагогіка высшей школы. – Алма-Ата: Мектеп, 1989. – С. 119-133.
3. Вакуленко В.М. Основи педагогіки вищої школи України: Навч. посібник. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Даля, 2001. – С. 168-187.
4. Дзундза А., Лосева Н. Вища школа: до проблеми тестування // Освіта і управління. – 2003. – Т.6. – №3. – С. 114-118.
5. Симоненко Т. Ефективні форми та засоби контролю в роботі над формуванням професійної комунікативної компетенції студентів-філологів // Українська мова і література. – 2004. – №5. – С. 51-54.

Додаткова література

1. Нагаєв В.М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль - 2001»: 36. наук, праць: Проблеми сучасного мистецтва і культури. – К.: Наук, світ, 2001. – С. 255-261.
2. Нагаєв В.М. Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-кредитною технологією навчання // Педагогіка і психологія АПН України. – 2000. – №3. – С. 84-88.
3. Нагаєв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В.Винниченка: 36. наук, праць. – Вип.. 46. – Кіровоград: КДПУ, 2002. – С.35-40.
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник за ред. О.Г.Мороза. – К.: НПУ, 2001. – 338с.

Проблемні питання та практичні завдання

1. З'ясуйте значення понять: «моніторинг навчання», «діагностика знань і вмінь», «методи контролю», «модульно-рейтингова система оцінювання», «критерії оцінювання».
2. Схарактеризуйте основні види та форми організації контролю знань, умінь і навичок студентів.
3. Схарактеризуйте методи контролю навчальних досягнень студентів, шляхи їх удосконалення.
4. Назвіть умови ефективного використання методів контролю знань, умінь студентів-філологів.
5. Які шляхи підвищення об'єктивності контролю на сьогодні є актуальними?
6. Складіть тестові завдання з розділу «Фонетика» для студентів нефілологічного факультету.
7. Розробіть завдання комплексної контрольної роботи з сучасної української мови (розділ «Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія») для студентів філологічних факультетів.
8. Доберіть завдання практичного характеру для перевірки рівня знань студентів нефілологічних факультетів з розділу «Морфологія».

Методичні настанови

Метою контролю успішності науково-теоретичної та практичної методичної підготовки майбутніх вчителів української мови є виявлення рівня засвоєння студентами знань теорії та методики навчання сучасної української мови, розуміння важливості теорії для планування та проведення навчально-виховної роботи в загальноосвітніх закладах й обсягу вмінь поєднувати набуті знання для вирішення практичних завдань навчання української мови.

Завдання контролю полягає у визначенні рівня теоретичної, методичної підготовки студентів-філологів: глибини та міцності теоретичних знань, володіння термінологією, здатності творчо використовувати знання для вирішення конкретних методичних завдань, володіння основними професійно-методичними вміннями (гностичними, комунікативно-навчальними, конструктивно-планувальними, організаційними).

Педагогічний контроль залежно від часу проведення поділяється на такі види: поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий, заключний.

До форм педагогічного контролю відносять екзамени, заліки, усне опитування, письмові контрольні роботи, реферати, колоквиуми, семінари, лабораторні заняття, курсові, дипломні роботи тощо.

Під оцінюванням розуміють спосіб, процес і результат встановлення факту відповідності чи невідповідності засвоєних студентами знань, навичок і вмінь меті та завданням навчання, програмним вимогам.

ЗМІСТ І ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів магістратури – це одна з організаційних форм навчання, яка регламентується робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи визначається у навчальній програмі кожної дисципліни з орієнтацією на вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Навчальний матеріал, передбачений для самостійного опрацювання студентом, підлягає підсумковому контролю нарівні з матеріалом, який опрацьовується під час навчальних занять.

Курс “Методика викладання української мови у ВНЗ ” побудований у такий спосіб, що важливу роль у ньому відіграють не тільки лекції, а й практичні заняття та самостійна робота студентів.

Самостійна робота студентів є необхідним чинником в системі їхньої мовної освіти. Самостійна робота студентів з названої дисципліни базується на принципах вибіркової (згідно з загальнодидактичними принципами вибирається тема), наукової поглибленості (обирається матеріал із врахуванням перспективи – можливість участі студентів магістратури у науково-практичних конференціях, підготовці до написання магістерської роботи, практичної спрямованості (використання досліджених матеріалів у навчальних закладах).

Самостійна робота студентів передбачає студіювання джерел наукової літератури, обов'язкове опрацювання студентами лінгвістичних текстів, систематичне ознайомлення з мовними новинками, мовознавчими та методичними виданнями.

Самостійна робота студентів передбачає:

- опрацювання окремих тем курсу „Методика викладання української мови у ВНЗ”;
- підготовку до практичних занять;
- підготовку до різних форм контролю.

- Змістом самостійної роботи студентів є:
 - опрацювання рекомендованої літератури;
 - ознайомлення зі зразками методичних матеріалів;
 - написання рефератів, тез, статей, рецензій тощо;
 - анотування наукових джерел;
 - добір та опрацювання фахової літератури;
 - пошук інформації в мережі Інтернет.

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема1. Предмет, зміст та структура курсу “Методика викладання української мови у ВНЗ” у професійній парадигмі викладача

Мета: з’ясувати сутність основних понять: методика викладання мови у ВНЗ як наука і навчальна дисципліна, міжпредметні зв’язки, творчий, інтеграційний характер методики; звернути увагу на специфіку вивчення предмета, простежити функції методики викладання мови, визначити шляхи поширення педагогічного досвіду; виховувати цілеспрямованість, творчість, самостійність студентів магістратури.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Зміст і структура курсу «Методика викладання української мови у вищій школі».

2. Методи наукового дослідження: вивчення навчальної літератури з методики викладання мови та суміжних дисциплін, спостереження за навчально-виховним процесом, вивчення й узагальнення передового досвіду, педагогічний експеримент тощо. Застосування статистичних методів обробки одержаних результатів.

3. **Завдання 1.** Підготуйте повідомлення на тему «Перспективні дослідження на сучасному етапі розвитку методики викладання української мови у вищій школі».

4. **Завдання 2.** Розкрийте зміст понять «досвід роботи викладача» і «передовий педагогічний досвід у вищій школі», ілюструючи відповіді прикладами.

Методичні рекомендації

Готуючись до практичного заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на наукову базу методики викладання української мови, вивчіть термінологію з теми. Важливою умовою опрацювання цієї теми є визначення й аналіз основних характеристик методики як науки. Конкретизуйте й охарактеризуйте зв’язки методики викладання української мови з іншими науками.

Методи дослідження -мають на меті одержання наукових даних про закономірності навчання української мови, ефективність навчальних матеріалів, що використовуються, способів і форм навчально-виховного процесу. Схарактеризуйте основні та допоміжні методи дослідження.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. - К.: Либідь, 1998.- 557с.

2. Біляев О. Методика мови як наука // Дивослово. - 2002. -№ 11.-С. 20-50.

3. Волосова О. Культурно-освітня ситуація в країні й викладання української мови у вищій школі // Українська мова та література в школі. - 2005. - №6. - С. 36-39.

4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997. -376с.

5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті // Держава і освіта. - № 29. - 18 липня 2001р. - С.4-6.

6. Симоненко Т. Лінгводидактичні засади формування професійної комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів // Українська мова і література в школі. - 2006. №6.-С. 38-41.

7. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. К., 2003. -206с.

8. Остапенко Н. Лінгводидактичні компетентності як основа професійно-педагогічної діяльності майбутніх вчителів-філологів // Українська мова і література. - 2006. - № 4. - С. 44-48.

Тема 2. Принципи викладання і структура мовної освіти

Мета: збагнути основні форми навчання у вишах, з'ясувати структуру мовної освіти; виховувати самостійність, впевненість, творче мислення студентів.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Визначте, за яких умов керування педагогічним процесом буде ефективним.

2. Що є важливою і обов'язковою умовою моделювання навчального процесу?

3. Визначте найважливіші загально-дидактичні та специфічні принципи викладання мови у ВНЗ.

Методичні рекомендації

Розглядаючи структурні елементи лекційного, практичного заняття, усвідомте творчий потенціал викладача в підготовці й проведенні даних форм, визначте для себе основні завдання навчання мови та шляхи їх реалізації на заняттях.

Опрацьовуючи науково-методичну літературу (О. Біляєв, Т. Симоненко, В. Дороз та ін.), зверніть увагу на те, яку роль відіграє особистість викладача в навчальному процесі. Значну увагу приділіть мотиваційному забезпеченню занять з мови, оскільки формування позитивної мотивації на заняттях української мови вимагає певної системи взаємодіючих факторів, що стимулюють потреби студентів.

Література

1. Біляєв О. Методика мови як наука // Дивослово. - 2002. -№ 11.-С. 20-50. Державна національна програма «Освіта» – К.: Райдуга, 1994. – 67 с.

2. Єрмоленко С.Я., Мацько Л.І. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови // Дивослово. – 1994. - № 7.- С. 28-33.

3. Усатенко Т. Інтеграція змісту освіти та навчання мови // Укр. мова і літ. в школі. – 1990. - № 11.
4. Національна доктрина розвитку освіти // П всеукраїнський з'їзд працівників освіти. – К.: 2002. – С. 137-155.
5. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / упорядники: М.Ф.Степко, Я.Я. Болюбаш та ін.. Київ – Тернопіль: ТДПУ ім.. В.Гнатюка, 2003. – 72 с.
6. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посібн. / Пометун О.І., Пироженко Л.В. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Сухомлинський В. Серце відаю дітям. – К.: Рад. школа, 1982. – 296 с.
8. Яворська С.Т. Методичні пошуки і знахідки на початку ХХ ст. // Вища школа, 2004. – № 2 – 3. – С. 64 – 72.

Тема 3. Організація науково-дослідної роботи у системі професійної підготовки студентів-філологів

Мета: з'ясувати основні види навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості; виховувати самостійність, впевненість, креативність студентів.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Завдання і зміст наукової роботи студентів філологічних факультетів.
2. Загальні вимоги до організації науково-дослідної роботи студентів-філологів.
3. Роль викладача в організації науково-дослідної роботи студентів.
4. Робота наукового гуртка та проблемної групи з української мови, методики навчання української мови.
5. Аналіз положення про навчально-дослідну роботу студентів-філологів.
6. Укладання списку тем курсових робіт з сучасної української мови для студентів 4 курсу філологічного факультету.
7. Аналіз положення про студентський науковий гурток.

Методичні рекомендації

Важливим складником професійної підготовки майбутніх учителів-словесників є науково-дослідна робота, яка дає можливість реалізувати на практиці знання та навички, набуті під час вивчення мовознавчих дисциплін. До науково-дослідних робіт належать насамперед курсова, дипломна, магістерська роботи.

Поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» передбачає два взаємопов'язаних елементи:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукові дослідження, що здійснюються студентами під керівництвом викладачів.

Зміст і структура науково-дослідницької діяльності студентів забезпечує послідовність її засобів і форм відповідно до логіки та послідовності навчального процесу, що зумовлює вибір її методів і форм, поступове зростання обсягу та складності набутих студентами знань, умінь і навичок у процесі виконання ними наукової роботи.

Оскільки креативність є ознакою творчої готовності студента до науково-дослідницької роботи, то виникає потреба у визначенні і цієї дефініції. Креативність (від лат. creatio – створення) творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і є, одним із елементів структури обдарованості як незалежний фактор. Для визначення креативності використовуються різноманітні тести дивергентного мислення, аналіз результативності діяльності. З метою поліпшення розвитку творчого мислення можуть використовуватися навчальні ситуації, котрі характеризуються незавершеністю або відкритістю для інтеграції нових елементів, при цьому учнів заохочують до формулювання великої кількості питань. Отже, креативність – це творчі здібності індивіда, здатність породжувати незвичні ідеї, відхилитися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації.

Готуючись до заняття, опрацюйте рекомендовану літературу з теми. Особливу увагу зверніть на рівні творчої готовності студента до науково-дослідницької роботи.

Література

1. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К.: Форум, 2000. – 271с.
2. Вергасов В.М. Активізація пізнавальної діяльності студентів вищої школи.– К.: Вища школа, 1995. – 210 с.
3. Дороз В.Ф. Курсова робота з методики навчання української мови - Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 128с.
4. Методичні вказівки до написання курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів філологічного факультету / Укладачі: П.І.Білоусенко, Л.П.Бойко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – 64 с.
5. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К., 2003. – 206 с.
6. Штонь В.М., Буда В.А. Курсова робота з української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 64 с.
7. Нагаєв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В.Винниченка: 36. наук, праць. – Вип.. 46. – Кіровоград: КДПУ, 2002. – С.35-40.
8. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
9. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 5-е вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307с.

Тема 4-5. Система методів і прийомів викладання української мови у вищому навчальному закладі

Мета: з'ясувати сутність методів і прийомів навчання, визначити їх функції на заняттях з української мови, навчити створювати проблемні ситуації на заняттях з мови; розвивати творчий потенціал та активізувати діяльність студентів; формувати позитивне ставлення до виконання завдань.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Методи одностороннього подання матеріалу.
2. Методи ознайомлення з досвідом роботи інших суб'єктів.
3. Методи проблемного навчання.
4. Методи спонукання до творчого пошуку.
5. Методи активізації слухачів.
6. Методи надання додаткової інформації.
7. Методи контролю.
8. Методи самостійної роботи.
9. Методи виховного спрямування.
10. Методи модульного навчання: інформаційні; операційні; пошукові; методи самостійного навчання.

Методичні рекомендації

Найважливішими завданнями реформування вищої освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості та формування її фізичного та морального здоров'я. Вирішення цієї проблеми передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту та методів навчально-виховного процесу. Сьогодні вищі навчальні заклади готові впроваджувати сучасні педагогічні технології, популярними серед яких є комп'ютерне та дистанційне навчання, інтерактивні методики навчання, навчання за технологією тренінгу.

Впровадження інтерактивних методик у викладання лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін дає можливість докорінно змінити ставлення до об'єкта навчання, перетворивши його на суб'єкт. Студент стає співавтором лекції, семінарського заняття тощо. Підхід до студента, який знаходиться у центрі процесу навчання, ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості та добре відомий ще з праць Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Шаталова, В. Дяченка, С. Шевченка, Ш. Амонашвілі та ін. Цей підхід полягає насамперед у підвищенні навчально-виховної ефективності занять, і як наслідок - у значному зростанні рівня реалізації принципів свідомості, активності та якості знань, умінь і навичок, які набули студенти. У працях зарубіжних педагогів цей новий підхід має назву «навчання за методом участі» (С.Л.Грабовська), «кооперативне навчання» (Т.С. Кошманова), коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Це сприяє не лише глибшому розумінню навчального матеріалу, а й розвитку мислення та мовлення. Інтерактивне навчання у вищій школі передбачає докорінну зміну методичних стереотипів, які сформувалися у викладачів.

Психологи та педагоги усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісного підходу до того, хто навчається як одного з принципів організації навчально-виховної роботи. Докорінна зміна освітньої мети переорієнтує процес навчання на особистість - його гуманізацію, загальнорозвивальний характер.

Література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти в Україні. – К.: Либідь, 1999. – 557 с.
2. Грабовська С.Л. Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Вип.15. – 4.2. – С.171-176.
3. Никандров Н.Д. Организационные формы и методы обучения в высшей школе / В кн.: Проблемы педагогики в высшей школе. – Ленинград, 1992. – 190 с.
4. Пятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі // Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).
6. Хуторской А.В. Современная дидактика. Учебн. пособие. 2-е изд., перераб. / А.В.Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639с: ил.

Тема 6-7. Методика оцінювання знань,

Мета: познайомити студентів з основними формами вивчення мовознавчих курсів, ознайомити з методами та методичними прийомами роботи; збагнути загально дидактичні принципи у викладанні мовознавчих курсів; виховувати самостійність, впевненість, творче мислення студентів, формувати культуру почуттів і переживань, утверджувати активну життєву позицію студентів.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Лекція та вимоги до неї.
2. У чому полягає організація індивідуальної роботи студента при конспектуванні лекцій?
3. Визначте традиційні та інноваційні форми лекцій.
4. У чому полягає специфіка і призначення семінарів з мовознавчих дисциплін?
5. Визначте зміст і методику проведення лабораторних робіт.
6. Підготувати лекцію з сучасної української літературної мови: синтаксис простого речення, використовуючи аудіо-, відеотеку.

Методичні рекомендації

Розглядаючи структурні елементи лекційного, семінарського заняття, усвідомте творчий потенціал викладача в підготовці й проведенні даних форм, визначте для себе основні завдання навчання мови та шляхи їх реалізації на заняттях.

Опрацьовуючи науково-методичну літературу (В.Дороз, Г.П'ятакова, С.Грабовська), зверніть увагу на те, яку роль відіграє особистість викладача в навчальному процесі. Значну увагу приділіть мотиваційному забезпеченню занять з мови, оскільки формування позитивної мотивації на заняттях української мови вимагає певної системи взаємодіючих факторів, що стимулюють потреби студентів.

Література

1. Майстерність словесника: Збірник статей. – К.: Рад. школа, 1998. – 135 с.
2. Момот Л. Проблемно-пошукові мотиви навчання в школі. – К.: Рад. школа, 1984. – 293 с.
3. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі // Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.
4. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816. (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посібн. / Пометун О.І., Пироженко Л.В. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
6. Лінгвістика та лінгводидактика: кредитно-модульні курси магістратури: навч.посібн. для студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації зі спеціальності «Українська мова і література»: О.Потапенко, Т.Товкайло та ін.; за заг.ред.проф. О.Потапенка. – К.: Міленіум, 2012. – 312 с.

Тема 8. Інновації в гуманітарній освіті

Мета: з'ясувати сутність інноваційної системи навчання; ознайомити студентів з навчально-методичним комплексом; формувати в них вміння впроваджувати названу технологію на уроках української мови в старших класах; виховувати самостійність, впевненість, творче мислення студентів.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. З'ясуйте основні поняття: «педагогічна технологія», «технологія навчання», «освітні технології» в науковій літературі.
2. Визначте особливості особистісно-орієнтованої технології.
3. Виконайте аналіз педагогічних інновацій на заняттях з сучасної української літературної мови у вищій.
4. Визначте вимоги, яким має відповідати педагог.

5. У чому полягають об'єктивні умови впровадження інтегрованої системи навчання?
6. Прокоментуйте професійні якості вчителя.
7. З'ясуйте, яке місце мають інтегровані уроки в системі мовної освіти.
8. Розробити інтегрований урок (клас і тема уроку на вибір студента).

Методичні рекомендації

Готуючись до заняття, необхідно з'ясувати сутність інноваційної системи навчання; ознайомити студентів з навчально-методичним комплексом; формувати в них вміння впроваджувати названу технологію на заняттях з мовознавчих дисциплін

Література

1. Момот Л. Проблемно-пошукові мотиви навчання в школі. – К.: Рад. школа, 1984. – 293 с.
2. Дороз В.Ф. Курсова робота з методики навчання української мови - Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 128с.
3. Методичні вказівки до написання курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів філологічного факультету / Укладачі: П.І.Білоусенко, Л.П.Бойко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – 64 с.
4. Спіцин Є.С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К., 2003. – 206 с.
5. Штонь В.М., Буда В.А. Курсова робота з української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 64 с.
6. Нагаєв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В.Винниченка: 36. наук, праць. – Вип.. 46. – Кіровоград: КДПУ, 2002. – С.35-40.
7. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
8. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 5-е вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307с.

Тема 10. Організація самостійної роботи студентів

Мета: визначити особливості здібностей студентів, з'ясувати методологію роботи, розвивати самостійність та творчі здібності студентів, формувати їхню активну громадянську позицію.

Запитання й завдання для самоконтролю

1. Визначте особливості роботи студента з довідковою літературою та періодичною пресою.
2. Які існують форми інформаційно-бібліографічної роботи?
3. Які існують форми перевірки самостійної роботи?

4. У чому полягає пошуково-дослідницька робота студентів магістратури?

5. Визначте шляхи вдосконалення активізації самостійної роботи студентів.

6. Визначте мету і зміст педагогічної практики.

Методичні рекомендації

Ознайомтеся зі змістом самостійної роботи, як однієї з форм сучасного навчального процесу у вищій школі, зокрема з досвідом у створенні електронних посібників для студентів і магістрів філологічних факультетів

Література

1. Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. О.М.Пехоти. – Миколаїв: МФ НАУКМА, 1999.

2. Дороз В.Ф. Курсова робота з методики навчання української мови - Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. – 128с.

3. Лінгвістика та лінгводидактика: кредитно-модульні курси магістратури: навч.посібн. для студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації зі спеціальності «Українська мова і література»: О.Потапенко, Т.Товкайло та ін.; за заг.ред.проф. О.Потапенка. – К.: Міленіум, 2012. – 312 с.

4. Методичні вказівки до написання курсових, дипломних і магістерських робіт для студентів філологічного факультету / Укладачі: П.І.Білоусенко, Л.П.Бойко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2006. – 64 с.

5. Нагаєв В.М. Управління навчально-творчою діяльністю студентів: модульно-рейтинговий підхід // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В.Винниченка: 36. наук, праць. – Вип.. 46. – Кіровоград: КДПУ, 2002. – С.35-40.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

1. Розроблення модульної робочої програми курсу «Ділова українська мова» для фізико-математичного факультету за вимогами ECTS
2. Розроблення моделей індивідуальної роботи студентів в умовах переходу до Болонської системи навчання
3. Розроблення альтернативної системи навчання студентів-філологів в умовах Болонського процесу
4. Організація процесу самоуправління навчально-творчою діяльністю в умовах кредитно-модульної системи
5. Розроблення системи контролю за навчально-творчою діяльністю студентів-філологів
6. Розроблення рейтингової моделі оцінювання навчально-творчої діяльності студентів-філологів
7. Розроблення навчально-методичного комплексу дисципліни «Практикум з української мови» для студентів нефілологічних спеціальностей за вимогами модульно-кредитної системи навчання

ВРАЗОК ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль I.

Варіант 1.

I. Виконайте тести:

1. Класифікацію методів навчання за характером діяльності запропонували:

- а) І.Лернер, М.Скаткін
- б) Т.Бугайко, М.Рибникова
- в) М.Кудряшов, О.Мазуркевич

2. Класифікація методів Ю.Бабанського базується:

- а) за джерелом знань;
- б) за рівнем активності учнів;
- в) за структурою навчальної діяльності.

3. Конструкція методів, запропонована В.Паламарчук:

- а) трьохаспектна й містить три незалежні класифікації;
- б) п'ятикомпонентна;
- в) двохкомпонентна.

4. Існують такі підходи до аналізу художнього твору:

- а) естетичне враження від тексту;
- б) критичний підхід;
- в) історико-генетичний та історико-функціональний

5. До методологічних принципів аналізу художнього твору відносяться:

- а) принцип цілісності, єдності змісту і форми
- б) принцип зв'язку літературних тенденцій;
- в) принцип наочності.

II. Дайте репродуктивні відповіді:

1. У чому полягає сутність активних методів навчання?
2. Визначте завдання ділової гри як методу оперативної-практичної сфери.
3. Визначте технологію впровадження дедуктивних методів навчання.
4. Які методи навчання літератури запропонував М.Махмутов?
5. Від чого залежить вибір методу проблемного навчання?

III. Дайте ґрунтовні відповіді:

1. Методичні особливості вивчення епічних творів.
2. Гурткові форми роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ З ДИСЦИПЛІНИ

“Методика викладання української мови у вищому навчальному закладі”

Підсумкова (загальна) оцінка з даної навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за оцінювані форми навчальної діяльності: поточний контроль засвоєння теоретичного й практичного матеріалу під час аудиторних занять, самостійна робота і виявляється відповідно до «Тимчасового положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент магістратури у процесі вивчення дисципліни, – 100 б: (25 x 4 модулі).

Залежно від рівня підготовки студента магістратури до навчальних занять (оволодіння матеріалом, творчий підхід до виконання завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, самостійне оцінювання методичних явищ тощо) контроль досягнутих ним результатів. Якщо студент систематично готувався до семінарських, не пропускав жодного з них він може отримати у підсумковому заліку від 1 до 3 балів, але не більше. Для цього викладач сумує оцінки за кожне заняття, ділить отриману суму на кількість занять, потім ще навпіл – отриманий бал додають до результатів модуля. У цілому модуль оцінюється у 25 балів і складається з чотирьох частин, де:

I – частина – тести;

II - частина – лаконічні репродуктивні відповіді на питання;

III – частина – теоретична; методична (накреслення навчальних ситуацій, розроблення фрагментів уроку).

Перша частина модуля — 5 тестів, які вимагають від студента вибору правильної відповіді

За кожну правильну відповідь – 2 бали.

Друга частина оцінюється від 0 до 5 балів

-«5 б» - Студент вільно володіє матеріалом, самостійно оцінює окремі методичні явища, викладає матеріал логічно, послідовно, трансформує одержану інформацію, відтворюючи її стиль, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлювання.

- «4 б» - студент володіє матеріалом, самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст, однак припускається окремих недоліків: здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації.

- «3 б» - студент володіє елементарними навичками аналізу методичних явищ, за обсягами висловлювання сягає норми, його виклад загалом зв'язний, але відсутня самостійність суджень, їх аргументованість.

- «2 б» - студент не достатньо володіє навчальним матеріалом, його висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, не володіє повною мірою лексичними та граматичними засобами.

-«1 б» студент не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі.

-«0 б» - відповідь відсутня взагалі.

Третя частина оцінюється за 10-ти бальною шкалою, розкриває творчі можливості студента. Як правило, в цій частині мова йде про особистий підхід студента до того чи іншого явища в галузі методики, його бачення різних моделей уроку, дидактичної та методичної структури.

- «5 б» - студент аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних методичних моделей.

- «4 б» - студент під час відповіді на запитання висловлює свою власну думку, добирає докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції але без належної її аргументації.

- «3 б» - студент відповідає осмислено, самостійно, але роботі властива поверховість висвітлення думки, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість.

-«2 б» - студент не дає чіткої відповіді, висловлювання є лише набором фраз, які між собою не поєднуються за змістом, є непослідовними, відсутні факти, важливі для розуміння думки.

- «1 б» - відповідь студента побудована лише окремими, не пов'язаними між собою реченнями, до того ж висловлення бідне й одноманітне з допущенням мовних помилок.

- «0 б» - відповідь відсутня.

Оцінювання модуля в цілому має такий вигляд:

23-25 балів – «5»

19-22 бали – «4»

15-18 балів – «3»

1-14 балів – «2»

До загальної суми балів додаються бали за самостійну роботу, яка не може бути оцінена більше, ані ж 3 бали.

Підсумкова оцінка виставляється за національною шкалою (100 балів) та шкалою ECTS і

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ

1. Становлення нової освітньої парадигми вчителя, викладача української словесності.
2. Організація навчального процесу у вищому навчальному закладі.
3. Літературознавчі курси: загальні вимоги до змісту і структури.
4. Методичні аспекти і проблеми викладання основних розділів теоретико-мовознавчих курсів.
5. Викладач української мови, його професійні та особистісні якості.
6. Предмет, завдання, значення курсу у професійній парадигмі викладача української мови і літератури.
7. Методичні аспекти і проблеми викладання основних розділів історико-літературних курсів.
8. Методичні аспекти і проблеми викладання основних розділів курсу усної народної творчості.
9. Форми навчальних занять з мовознавчих курсів і методика їх проведення.
10. Лекція як одна з найважливіших форм навчальних дисциплін.
11. Методичні аспекти і проблеми викладання основних розділів спецкурсів з мови.
12. Місце і завдання навчальних практик у професійній підготовці майбутнього вчителя-словесника.
13. Практичні заняття з мовознавчих дисциплін.
14. Семінарські заняття з мовознавчих дисциплін.
15. Місце і завдання виробничих практик у професійній підготовці майбутнього вчителя-словесника.
16. Організація самостійної роботи студентів.
17. Лабораторні заняття з літературознавчих дисциплін.
18. Позааудиторна робота з літератури.
19. Інтерактивні зв'язки на заняттях з мови і літератури.
20. Освітні технології.
21. Педагогічна діагностика навчальної діяльності студентів.
22. Професійно-педагогічна культура викладача мови і літератури.
23. Інформаційно-методичне забезпечення технологій навчання.
24. Критерії оцінювання знань, умінь студентів з літературознавчих дисциплін.
25. Освітньо-кваліфікаційна характеристика вчителя української мови і літератури.
26. Навчальний план підготовки вчителів, навчальні і робочі програми з літературознавчих дисциплін.
27. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу.
28. Контрольні роботи з мовознавчих дисциплін.
29. Консультації, їх види і роль у викладанні мовознавчих дисциплін.
30. Навчальна робота викладача мовознавчих дисциплін.
31. Технологія тестового контролю успішності студентів з мовознавчих дисциплін.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Активізація процесу навчання – удосконалення методів та організаційних форм начально-пізнавальної роботи студентів, які забезпечують активну й самостійну теоретичну і практичну діяльність магістрантів

Анотація – це короткі відомості про зміст книжки або статті, що додаються до її бібліографічного опису.

Базовий навчальний план окреслює зміст загальної вищої освіти в його цілісному уявленні як системи знань, навичок і умінь, яким мусять опанувати студенти.

Бесіда – діалогічний метод навчання з метою розвитку діяльності учнів.

Види контролю – поточний, рубіжний і підсумковий.

Види аналізу – літературознавчий (емпіричний, теоретичний, якісний, кількісний, мікроаналіз, мікроаналіз), шкільний.

Види переказу – простий, стислий, комбінований, переказ близький до тексту, вибіркового, творчий.

Види планів – простий, складний, тематичний, композиційно-сюжетний, цитатний.

Види читання – первинне, вторинне, виразне, коментоване, в особах, напам'ять, мовчазне, голосне.

Види усних і письмових робіт учнів – анотації, відгуки, рецензії

Виховна мета в навчанні передбачає виховання культурної людини і спрямована на розвиток в учнів культури спілкування; ціннісних орієнтацій, почуттів і емоцій; харизматичних рис характеру; етики поведінки та естетичних смаків.

Відгук – коротко висловлена думка про книгу, твір з вираженням власного ставлення до них.

Вміння – засвоєний суб'єктом спосіб виконання дії, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок.

Гуманізація освіти – центральна складова нового педагогічного мислення, яка передбачає переоцінку виховних компонентів педагогічного процесу.

Державний освітній стандарт загальної середньої освіти – це зведення норм і положень, що окреслюють державні вимоги до освіченості особи на рівні базової освіти та гарантії держави в її досягненні громадянами.

Дидактика – зміст освіти, принципи та методи навчання, форми навчання.

Дискусія – містить крім суперечки, ще й міркування вголос.

Диспут – суперечка, в процесі якої відстоюється певна позиція.

Диференціація – така форма індивідуалізації, коли учні, схожі за певними індивідуальними особливостями, об'єднуються в групи для окремого навчання

Дослідницький метод – організація пошукової, творчої діяльності учнів.

Еврика – знаходження нової ідеї, вирішення.

Евристика – спеціальні методи розв'язання задач.

Евристична бесіда (від давнього. еврика – знаходжу, відкриваю).

Засоби навчання – основні і допоміжні навчальні матеріали, які забезпечують процес навчання. До них належать: технічні засоби навчання (ТЗН); репродукції, символічні навчальні посібники.

Зміст інструментальної сфери особистості – знання, уміння, навички та здібності.

Індивідуалізація – це врахування в процесі навчання індивідуальних особливостей учнів.

Інноваційний процес – це комплексна діяльність зі створення, освоєння, використання і поширення нововведень.

Інновація – нововведення, зміни, що вносять нові стабільні елементи, які призводять до переходу системи з одного стану в інший; нововведення, що покращують перебіг і результати навчально-виховного процесу.

Календарний план – це проект, в якому подаються теми, визначаються загальні дидактичні завдання.

Класифікація учнівських творів – розповідь, опис, роздум, письмові роботи на літературні й позалітературні теми.

Креативність – сутність якостей психіки, що забезпечують позитивні зміни в діяльності особи.

Критерії оптимізації уроку – комплексне планування завдань освіти, виховання і розвитку; добір такого змісту уроку, який забезпечував би навчально-виховні завдання; оптимальне поєднання методів і прийомів; поєднання класних, групових, індивідуальних форм навчання; регламентація обсягу і складності Д/з

Критеріями оцінки знань, умінь і навичок учнів є якісні та кількісні показники в різних видах діяльності учня.

Лекція – монологічний спосіб викладу об'ємного теоретичного матеріалу, найбільш зручний та економний засіб передачі навчального матеріалу.

Методи – спосіб дослідження явищ, шлях пізнання істини.

Методи навчання в літературі – це способи спільної діяльності вчителя і учнів, спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Метод аналізу літературного твору – біографічний метод, соціологічний, феноменологічний, формальний, структуральний, психологічний, комплексний.

Метод мозкової атаки – це метод групового рішення творчої проблеми.

Методика – сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів проведення будь-якої роботи.

Методика викладання української літератури – самостійна педагогічна наука про раціональне використання.

Мотивація учіння – комплекс властивих учневі мотивів, які спонукають пізнавальну діяльність і визначають її успішність. (соціальні мотиви, мотиви самоствердження, мотиви співробітництва, пізнавальні мотиви, навчально-пізнавальні мотиви).

Навіювання, сугестія – спосіб педагогічного спілкування, що тісно взаємодіє з переконанням, вплив на їх емоційно чуттєвий рівень свідомості.

Наочні методи – методи навчання, які забезпечують засвоєння матеріалу за допомогою наочних посібників і технічних засобів. (метод ілюстрацій, метод демонстрацій).

Новаторський педагогічний досвід – шляхи, засоби, методи виховної діяльності педагога, що становлять цілісну систему роботи, яка забезпечує психологічні умови для активної життєвої діяльності студентів.

Парадигма – теоретико-методологічна структура, що визначає спосіб порушення і розв'язання дослідницьких завдань; теорія, прийнята за зразок вирішення дослідницьких завдань певним науковим співтовариством.

Педагогічна інноватика – сфера науки, що вивчає процеси розвитку вишів, пов'язані зі створенням нової практики освіти.

Педагогічна творчість – пошук і знаходження принципово нових завдань, засобів і способів праці.

Педагогічна технологія – це побудована на діагностичній основі, чітко контрольована і корегована модель навчання, спроектована на досягнення гарантованого кінцевого результату.

Полеміка – не просто суперечка, а з елементами конфронтації.

Прийом – елемент, складова методу, спрямована на розв'язання конкретного завдання.

Принципи навчання української літератури – загальні нормативні положення, якими слід керуватися для забезпечення його ефективності. Вони бувають загальнодидактичні, загальнометодичні, специфічні і спеціальні. Загальнодидактичні: принцип виховуючого навчання, принцип свідомості, принцип активності, принцип науковості навчання. Методичні принципи – принцип комунікативності, принцип взаємозв'язаного навчання.

Принципи освіти України – пріоритетність освіти, демократизація освіти, гуманізація освіти, національна спрямованість освіти, нероздільність навчання і виховання, варіативність освіти.

Принципи аналізу твору: принцип історизму, принцип науковості, принцип єдності змісту і форми, принцип доступності учням різного віку та розвитку, принцип емоційності.

Проблемна ситуація – психічний стан утруднення, який виникає внаслідок неможливості пояснити факт за допомогою наявних знань і умінь.

Проект, метод проектів – навчально-практична діяльність, що має певні освітні цілі, включає дослідження та вирішення проблем, використання різних матеріалів.

Репродуктивна пізнавальна діяльність – пізнавальна діяльність відтворюючого виконавчого характеру за готовою інструкцією.

Рецензія – критична оцінка якогось твору.

Самостійна робота – метод для підвищення ефективності викладання літератури. Виконання школярами завдань репродуктивного чи творчого характеру.

Ступені навчання української літератури – основна школа (1 ступінь) та старша школа (2 ступінь). Має два етапи: пропедевтичний (5 – 8 класи); систематичний (9 – 12 класи).

Творчий характер методики – творча діяльність учителя-словесника, який має необхідні знання з літератури, методики, педагогіки, психології, розуміє суть педагогічного процесу.

Тематичне планування – планування, в якому визначаються конкретна тема. Послідовність формування навичок та вмінь, а також кількість уроків, відведених на досягнення практичної мети циклу уроків, вказуються способи контролю та завдання додому. Додається перелік засобів навчання.

Тестовий контроль позначає сукупність етапів планування, складання і випробування тестів

Технічні засоби навчання: види екранної наочності (діапозитиви, діафільми, відеофільми, кінофільми); звукові посібники (фонограма, відеофонограма), комп'ютерні програми.

Типи уроків української літератури: урок засвоєння нових знань, урок формування умінь і навичок, урок узагальнення і систематизації знань, урок контролю.

Традиції і новаторство методики літератури – спирається на прогресивні традиції минулого, становить закономірний розвиток того досвіду, який був вироблений прогресивними методистами минулого.

Урок – обмежений у часі організаційний елемент навчального процесу, функція якого полягає у досягненні дидактичної мети.

Форми контролю – за способами організації розрізняють індивідуальний, груповий і фронтальний; за характером оформлення відповіді – усний або письмовий; за використанням мови – одномовний або двомовний; за суб'єктом контролю – з боку вчителя або учня (взаємоконтроль, самоконтроль, самокорекція).

Форми вивчення біографії письменника – лекція, заочна екскурсія, семінар, літературний вечір.

Форми занять – лекції, семінарські заняття, учнівські конференції, співбесіди, диспути, практикуми, консультації, конкурси.

Форми позакласної роботи – гуртки (драматичні, творчі, літературно-краєзнавчі); літературні вечори, олімпіади, факультативи.

Функції вчителя – конструкторська, організаційна, комунікативна, дослідницька.

Школа передового досвіду – одна з форм поширення педагогічного досвіду

ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э.Г. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков). Электронная версия. «ГРАМОТА.РУ», 2002. – Режим доступа: <http://sslovari/gramota.ru/portal.si.html#az>
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. - 560с.
3. Архангельский СИ. Лекции по теории обучения в высшей школе. – М.: МГУ, 1974. – 208с.
4. Архангельский СИ. Учебный процесс в высшей школе. – Воронеж: ВГУ, 1977. – 214с.
5. Вєдь В.В., Малишев А.О. Основи наукової організації праці студентів академії. – Ужгород, 2001. – С12-34.
6. Біляєв О.М. Методика мови як наука // Дивослово. – 2002. – № П.-С 20-24.
7. Бовтенко М.А. Создаём компьютерные учебные материалы самостоятельно // Информационные технологии в обучении языку. 2004.– Режим доступа: <http://www.itlt.ediLnstii.ru/article11>
8. Болонський процес у фактах і документах / Упоряд. М.Ф.Степко, Я.Л.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. – К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2003. – 52 с. – Режим доступа: <http://www.tspu.edu.ua>
9. Василюк А., Пахоцінський Р., Яковець Н., Сучасні освітні системи: Навч. посібник. – Ніжин: НДПУ, 2002. – 139с.
10. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М.Ніколаєнко, М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, А.М.Гуржій, М.З.Згуровський, К.М.Левківський, В.Л.Петренко, В.П.Погребняк; За ред. В.Г.Кременя, СМ.Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327с.
11. П.Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої освіти: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006.– 384с.
12. Володько В. Педагогічна система навчання: Теорія, практика, перспективи: Посібник для викладача. – К.: Педагогічна преса, 2000. – 148с.
13. Із.Гронлунд, Норман Е. Оцінювання студентської успішності: Практ. посібник. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005.– 312с.
14. Загальноєвропейський простір вищої освіти - досягнення цілей: Комюніке конференції міністрів країни Європи, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Берген, 19-20 травня 2005 р. // Освіта України. – № 50. – 2005 р. – С.5.
15. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. – 2004. – №5-6.–С.54–61.
16. Концепція педагогічної освіти. – К.: Міносвіти України, 1998. – 20с.
17. Корнетов Г.Б. Феномен освіти // Магістр. – М., 2001. – № 1. – С 26-35.

- 18.Коротєєва-Камінська В.О. Викладання української мови та українознавства у вищих навчальних закладах (історичний аспект): Навчальний посібник. – К.: «Професіонал», 2006. – 304с.
- 19.Левківський К.М., Сухарніков Ю.В. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. – 2004. – №5-6. – С. 89.
- 20.Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А.Брінклі, Б.Десантс, М.Флемм, та ін. За ред. О.І.Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2003. – 144с.
- 21.Никандров Н.Д. Организационные формы и методы обучения в высшей школе / В кн.: Проблемы педагогики в высшей школе. – Ленинград, 1992. – 190 с.
- 22.Николаєнко С, Вища освіта і наука - найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку // Освіта України. – 2005. – № 24. (29 березня) – С 4-8.
- 23.Освітні технології у школі та вузі: Матеріали науково-практичної конференції / За ред. О.М. Пехоти. – Миколаїв: МФ На УКМА, 1999. – 214с.
- 24.Освітні технології. Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 348 с.
- 25.Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г.Кременя; Авт. кол.: М.Ф.Степко, Я.Л.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. - К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. -147с. - Режим доступу: <http://www.tspu.edu.it>
- 26.Педагогический энциклопедический словарь / Под. Ред. Б.М. Бим-Бада. – 2002. – Режим доступу: <http://dictionary.fio.ru>
- 27.Про вищу освіту: Закон України // Урядовий кур'єр. – 15 травня. –2002. – №86.
- 28.Про національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 74. – 17 квітня.
- 29.Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Тимчасове положення // Наказ МОН України від 23.01.2004. – № 48.
- 30.Розин В. Инновационное педагогическое творчество / Alma mater. – 1997.– №3. – С.3-8.
- 31.Романов К. Заметки о культурно-антропологическом подходе в философии образования /К.Романов // Alma Mater. Вестник высшей школы. – 2006. №2. – С. 12-18; табл. – Библиогр.: с. 18(7 назв.).
- 32.Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі.– К.: КПУ, 2000. – 210с.
- 33.Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования.–М., 1995.– 445с.
- 34.Спіцин С.С. Методика організації науково-дослідної робота студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К., 2003. – 206с.
- 35.Тичина І.І., Грищенко Г.Т. Модульна система вивчення оцінки знань студентів. – К: УДПУ, 1994. – 162с.

36. Україна ХХІ століття. Державна національна програма «Освіта». –К.: Райдуга, 1994. – 61с.
37. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. - К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
38. Шахгельдян К.И. Проблемы развития и внедрения системы тестирования в высшем учебном заведении / К.И. Шахгельдян, Е.В.Садон // Открытое образование. – 2006. – № 2. – С. 28-40. – Библиогр.: 8 назв.
39. Шкіль М. Реформування вищої педагогічної освіти // Освіта і управління. – 1997. – №2. – С. 39-44.
40. Щербина В.І. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури / В.І.Щербина, О.В. Волкова, О.В. Рома-ненко. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 96с.
41. Юцячिवене П. Теория и практика модульного обучения. – Каунас, 1989.– 271с.
- 42.42.Яворська С.Т. Внесок учених у методика навчання мови //Українська мова. – 2004. – № 4. – С 117-126.
- 43.43.Яворська С.Т. Методичні пошуки і знахідки на початку ХХ ст. //Вища школа. – 2004. – № 2-3. – С 64-72.
- 44.Яворська С.Т. Становлення методики української мови як науки: постаті, проблеми (кінець 80-х - початок 90-х р.) //Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – Одеса. – 2004. – № 4-5. – С 155-158.
- 45.Яворська С.Т. Педагогічні ідеї Т.Г.Лубенця в контексті розвитку методики навчання мови //Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – Одеса. – 2004. – № 4-5. – С 214-219.
- 46.Яворська С.Т. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна //Теоретические и прикладные проблемы русской филологии: Науч.-метод, сб. – Славянск: СГПИ, 2001. – Вып. IX.– Ч.І. – С. 192-202.
- 47.Якименко Н., Рибалко К. Урок мови з використанням комп'ютерних програм // Дивослово. – 2001. – №11. – С 49-51.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Аверин Д. В. Размышление об электронных учебниках // Мир русского слова. - 2002. - №1 <http://www.learning-ussian.gramota.ru/journals.html>
2. Балыхина Т.М. Информатизация обучения языкам: становление компьютерной лингводидактики / Т.М.Балыхина // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 4. – С. 32-37. – Библиограф.: 8 назв.
3. Баркін В.М. Ідея ноосфери. – К.: РНМК, 1991. – С. 23, 27.
4. Вергасов В.М. Активізація пізнавальної діяльності студентів вищої школи. – К.: Вища школа, 1995.–210 с.
5. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М.: Наука, 1988.–С. 74, 88, 132.
6. Верхола А.Г. Оптимизация процесса обучения в высших учебных заведениях. – К., 2000. – 178с.

7. Грабовська С.Л. Інтерактивне навчання у вузі: проблеми і перспективи // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. –Вип.15. – 2004. – С171-176.
8. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. – М 1996 -324с.
9. Десев Л. Психология малых групп. – М.: Прогресс 1979 -208с.
10. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение–Л., 1985.– 342 с.
11. Звонников В.И. Инновационные методы оценки учебных достижений студентов / В.И.Звонников // Высшее образование сегодня.–2006.–№ 5.–С. 12-17. – Библиограф.: 6 назв.
12. Згуровський М. Підготовку кадрів на рівень сучасних вимог // Освіта і управління. – 1997. – №2. – С 14-20.
13. Кларин МБ. Инновации в мировой педагогике. – М , 1998 – 180с.
14. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе – М., 1989.– 225с.
15. Кларк М. Технология образования или педагогическая технология?// Перспективы. Вопросы образования. – М 1983 – №2. – С 78.
16. Кошманова Т.С На шляху до новітньої педагогічної освіти (на прикладі Університету штату Мічиган). – Львів, 2000. – 345с.
17. Кошманова Т.С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960-1998 рр.). – Львів: Вид-во «Світ», 1999. – 486 с.
18. Кравченко Л.П. Сучасні комп'ютерні технології на уроках філології // Вивчаємо українську мову та літературу. – №17-18 (57-58) червень. – 2005р. – С 9-13.
19. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання: лінгводидактичні засади // Дивослово. – 2004. – №10. – С 2-11.
20. Кривулина А.А. Эргодизайн образовательного пространства (размышление психолога). – М: ПЕР СЭ, 2003. – 192 с.
21. Кулінська Л.П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови: посібник для вчителів. – К., 1986. – 118 с.
22. Левитес Д.Г. Практика обучения: современные образовательные технологии. – М.: Воронеж, 1998. – 337 с.
23. Моделі навчання (для студентів педагогічних спеціальностей) / За ред. Т.С. Кашманової. Серія: навчально-методичні матеріали - Вип. 5. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – 22с.
24. Мельник Н. Опорні конспекта з української мови // Українська мова та література в школі. – 2001. – №2. – С.50-55.
25. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Укл. М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, К.М.Левківський, Ю.В.Сухарніков. – К.: Вид-во НМЦВО МОНУ, 2004. – 24с.
26. Монахов В.М. Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса. – Волгоград, 1995. – 322 с.
27. Нагаев В.М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією // Проблеми розробки та впровадження модульної системи

- професійного навчання «Модуль - 2001»: 36. наук, праць: Проблеми сучасного мистецтва і культури.– К.: Наук, світ, 2001. – С 255-261.
28. Нагаєв В.М. Оцінювання навчальної діяльності студентів за модульно-кредитною технологією навчання // Педагогіка і психологія АПН України. – 2000. – №3. – С. 84-88.
 29. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник за ред. О.Г.Мороза. – К.: НПУ, 2001. – 338с.
 30. Назарова Т.С. Педагогическая технология: новый этап эволюции // Педагогика. – 1997. – № 3. – С. 20.
 31. Низамов Р.А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов. – Казань: Из-во Казанского университета. – 1975. – 190 с.
 32. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. Под ред. Е.С. Полат. М.: «Академия», 1999. – 65 с.
 33. Нор Е.Ф. Технология организации групповой учебной деятельности. – Николаев. – 1998. – 75 с.
 34. Пиотровская К.Р. Современная компьютерная лингводидактика// Научно-техническая информация (НТИ). Серия 2. Информационные процессы и системы. – 1991. – №4. – С. – 26-29. – Режим доступа: <http://www.itlt.edu.nstu.ru/article7.php>
 35. Полат Е.С. Метод проектов. – Режим доступа: <http://nsk.fio.ru/festival/docs/polat.Htm>
 36. Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения // Вопросы Интернет образования №3. – Режим доступа: <http://vio.fio.ru/vio03/>
 37. Потапенко О.І. Кожуховська Л.П., Товкайло Т.І., Чубань Т.В. Лінгводидактика (курс лекцій): Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Міленіум, 2005. – 402с.
 38. Пшонковская И.А. Стратегии развития критического мышления в парадигме текстологической эвристики. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/2005/Moscow/Vni/VIII-0-5J48.Html>
 39. Пятакова Т.П. Адаптація майбутнього вчителя до педагогічної діяльності на практичних заняттях з методики викладання літератури // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Вип. 15. – 4.2. – 2001. – С. 86-89.
 40. Пятакова Г.П. Застосування інтерактивних методів навчання на заняттях із курсу «Історія російської літератури» у вищій школі // Тези доповідей звітної наукової конференції кафедри педагогіки, 19 лютого 2002 р. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. – С. 41-47.
 41. Пятакова Т.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі // Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 55 с.

42. Руденко-Моргун О.И. Мультимедиа учебник / Вопросы Интернет образования. – 2001. – № 2. – Режим доступа: http://vio/fio.ru/vio_02/cd/site/Articles/Art_06.asp?ForumID=11
43. Халпер Д. Психология критического мышления. – Режим доступа. <http://academy.odoport.ru/documents/akadem/hihl/education/supporting/2.1.html>
44. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал «Эйдос». – 2002. – 23 апреля. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>

І. В. Волкова

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ”**

Підписано до друку 23.01.2019 р. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий. Ум. друк. Арк . 4,19.
Наклад 300 прим. Зам. № 2722

Видано та надруковано ФО-П Однорог Т.В.
72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграда, 3а
Тел. (098) 243 96 51

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої
продукції від 29.01.2013 р. серія ДК № 4477